П. К. ЯВОРОВ

Подир сенките на облаците

СВЕТОВНИ ПОЕТИ

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

ПЕЙО ЯВОРОВ
ПОДИР СЕНКИТЕ НА ОБЛАЦИТЕ

АНТОЛОГИЯ

КАЛИОПА

„Де, момче, ума ти хвърка?
Все навън са ти очите!
Дявол някой тук се бърка:
пак разтеглихме ушите.

Палешник ли туй ще става,
или за носа ти брънка?
Кош кюмюр се достопява,
а ти гледай още вънка!“…

Като лека перушина,
седем оки преброени,
чук извива юначина,
бий метала разкалени.

— Трак-чук, жан-жин, трака-чука! —
наковалнята възгласяя.
И духалото се пука:
дъха, пъха и приглася.

Гледай искри, рой звездици
от желязо нажежено,
гледай огнени езици
от огнище разжарено.

„Хей, момче!“…
— Жжин! чука-трака…
Нека стария нарежда!
Що ли момък търпен чака,
често-често вън поглежда?

— Там-сам! Зън-вън… бива-бива…
Кали-Кали-Калиопа! —
Наковалнята звънлива,
присмехулка върла, хлопа.

— Зън-вън, трак-мрак!
— Боже мили,
още няма я зората…
Удря момък, удря, сили —
на гърди навел главата.

За гидия от небето
слънце сутрин не изгрява,
среща, хе — отзад пердето
нему то се навестява.

Бог знай вече де далече
в диви пущинаци,
зъл магесник прокобесник
имал бил конаци.

Светлолица хубавица
с него там живее
и запряна тя, горкана,
тъжи и линее.

Зъл магесник прокобесник
пази и завижда —
сяда-става, не остава:
слънце я не вижда!

Но в твърд синя над пустиня
грейне ли луната,
бяс умира — не се спира,
яхнал на метлата…

Че ще ходи и ще броди
по гори мъгливи,
да сборува и пирува
с бухалите диви.

А клетица-хубавица
до прозорец седне,
на звездите в синевите
волно да погледне.

Птичка мила пъстрокрила
скоро прилетява,
хубавица с песенчица
тихо утешава.

** * **

Стар болярин — зъл лихварин —
в края наш се слави;
той палати най-богати
сред града направи.

Пази старо — грозно харо
Калиопа красна,
като в клетка зад решетка
птичка сладкогласна.

Стар болярин — зъл лихварин
варди я страхливо,
от световен взор греховен
крий я завистливо.

Но зората в небесата
заран щом се пукне,
стар нехаря към пазаря
гледаш го, че хукне.

Ще пребroди, ще обходи
градските мегдани,
ще се лута да набута
кожи недодрани…

Боляркиня сиротиня
трепетна тогава,
като в треска там завеска
бърже отвалява.

А отсреща я посреща
с поглед буйнопламен
млад момчина юначина
хубавеляк хвален…

III

Калиопа хубавица,
боляркиня милолица,
лудо-младо, не люби;
младостта си,
радостта си
не губи!

Не за чужди зрей в градина
росна алена малина,
лудо-младо разбери —
и човешки
ум лудешки
събери!

Стар стопанин лехите гази
и малина зорко пази,
лудо-младо, харно знай:
жар безумен
с хлад разумен
обюздай!

** * **

Огънят е пакост жива,
с огъня игра не бива,
луда-млада, проумей:
с него — знай си! —
не играй си,
ох, недей!

Че за дявол кът едничък —

пусти огън, бог самичък,
луда-млада, отреди:
дявол черен,
злонамерен
в огън бди.

Момково сърце немирно
пещ е съща, де безспирно,
луда-млада, страст пламти,
умна бивай,
в пещ не вливай
масло ти!

IV

Млади, млади, ум не може
вам сърцата да смири!
А защо с крила ти, боже,
пеперудите дари?

Пеперудата с крилата
обикаля редом свят
и целува по листата
всеки нов и хубав цвят.

Младо с дим и плам в сърцето
щуро ходи по света,
че за пакост под небето
бог създаде любовта…

Млади, млади, ум не може
вам сърцата да смири!
А защо с крила ти, боже,
пеперудите дари?

V

Къдрав, лих поток се пени,
блъска се от бряг на бряг;
плахо папрати зелени
гледат лудия му бяг.

И топола там висока
на единa бряг расте,
а отвъде, над потока,
злак-бръшлян вий листе.

Ден и нощ бръшлян посяга
към тополина снага,
вейки гъвкави протяга
с умилителна тъга.

И топола се навежда,
щомка вятър полъхти,
нежно към бръшлян поглежда

и приветно му шепти.

Но потока с яд го тласка,
докато го отбий…
И бръшлян не може с ласка
гиздосия да обвий.

VI

Кръст превива юначина,
чук извива,
и замислен, и унесен,
тихом пее тиха песен.

„Хубава си, мила моя,
любава си:
гъвък стан, фиданка съща —
кой, кажи ми, го прегръща?

А косите — грейно злато,
а очите,
две звезди под вити вежди —
чий са сбъднати надежди?

Бузи али — рози, мила,
рай мечтали,
устни захар, шия млечна —
но кому са сладост вечна?

А гръд бяла, слънце нивга
невидяла,
а на нея кой почива
и ноще честит заспива?“

** * **

Ший грижовно хубавица
и любовно
през прозореца поглежда,
па си шепне и нарежда:

„Волен, хубав, мой соколе,
млад и любав,
брат бъди ми, враг не бивай,
огън-поглед тук не впивай.

Че гори ме твоя поглед —
умори ме!…
Що е слънце на лозата,
жадна, болна за росата!

Неи — драга, — мой соколе,
дай и влага!

Слънцето тогаз да грее
и лоза ще зеленее!

А милувки дай на млада —
и целувки!
Те са, те за хубавица
като за лоза росица…“

VII

Две сърца се знойно любят,
старо-харо ги дели:
дали времето си губят,
или бог ще се смили?

ЛИСТ ОБРУЛЕН

Лист отбрулен… Бог знай де го
вятъра завлече.
И сирака
тъй отмина на чужбина —
сам, далече.

Лист отбрулен… Мир за него
в някоя долина.
Кой го чака,
та сираче да заплаче
по родина?

ВЕЛИКДЕН

На брат ми Атанас

Един — и втори удар в безмълвието нощно…
Задружно проехтяват църковните камбани
и светла вест се носи; повтаря я всемощно
разбуденото ехо в намръщени балкани
и тласка я нагоре към висини бездънни.

Нощ мрачна оживява — тържественост я пълни
и говор я оглася свръхземен и невнятен:
души безгрижни сякаш, професия безкрайна,
невидими към бога молитвата си тайна
възнасят — и обхождат простора необятен.

Звънят, ехтят камбани… На всеки удар нови
с по някой спомен сладък отеква памет будна:
сърце за миг забравя тъгата, що го трови,
и трепетно заслушва се в приказката чудна
за минало детинство, за дните невъзвратни
на младите надежди и сънищата златни
и вярата наивна… кога тече живота
безгрижно и щастливо под бащин покрив мили,
кога неволи още не са ни поразили
и впрегнали догробно на черен труд в хомота.

Пред погледа възкръсват, минуват като живи
ред образи и скъпи, близки на душата:
ту стар баща, унесен в мечтания щастливи,

ласкаещ мила рожба, ту майката благата,
загледана в хлапака, ту братя и сестрици,
ту весела дружина от палави връстници —
рой птички повилнели — в игрите, смеховете;
ту русокъдра дружка… и две очи засмени,
и две странички нежни — божурчета червени,
на млада, ранна пролет най-любавото цвете…

Честито, свидно детство — цъфтяща, рай долина,
останала далеко зад пътника утруден;
от буря сякаш носен, той бърже я отмина
и днес напразно гледа зад себе си учуден,
напразно… А пред него — белей се път незнаен,
а мръщи се над него и небосвод безкраен —
и страх неволен често смущава му душата:
че слънце го изгаря, а сянка не съзира,
че хала го настига, а завет не намира,
нито спътник някой — да си даде ръката…

КРАЙ МОРЕТО

Стоях загледан: едностайно
вълната гонеше вълна
в море — пустинно и безкрайно.

А сякаш птица, лекокрила,
ей кораб с опнати платна —
стрела не би го опредила.

„Постой“ — по пеница бразда
бе кратка негова следа…

Току се кораба затули
и огън-сълза из очи
полекичка се претъркули.

Светът — море… И нявга що ли
след мене тук ще поличи
от преживените неволи?

НЕДЕЙ МЕ ПИТА

Недей ме пита, майко мила,
от що съм люто наранен,
къде се дяна мъжка сила,
та крея аз от ден на ден.
Но дай си, майко, дай ръката,
на гръд ранена я сложи
и нещо — спазено в душата
от миналото — разкажи:
кажи как плачехте тогава,
кога излъгана любов
сърца гореше: до забрава
така да плача съм готов.
Кажи, от тъмно зло гнетими,
но що възлагахте тогаз
надежди глупави — кажи ми,
бих вярвал в глупости и аз!…

ЖЕЛАНИЕ

Главата тегне изнурена,
в гърдите нито капка мощ;
мъгла в душата уморена
като в настъпилата нощ.

А грей замислено луната,
морето дреме, ветрец вей,
сънливо плиска се вълната
и лодка до брега люлей.

Една съблазън ме опива,
зоват ме шепотно мечти —
далеч, де никой не отива,
далеч в пустинни самоти.

И тамо — нека ме целува
лъчът на тъжната луна,
зефир коси ми да милува,
едва да ме люлей вълна…

СЪН

Сънувах те и тая нощ, о мила,
сънувах те — бленуваща до мен,
глава на рамото ми прислонила.

Тъмите бяха ярко озарени:
очите ти — през погледа ми замъглен —
горяха, в бъдещето устремени…

Тъй нявга бе, — то бяха дни честити! —
додето ти разумно се смири,
додето ти на всичко се насити.

Пробудих се и в мрака безпросветен
заплаках аз — и роних сълзи до зори
за твоя край и моя дял несретен…

ЧУДАК

На морски бряг съм го съзирал —
Разсеян гледа в далнината,
В полето пак съм го намирал —
Навел замислено главата, —
И вред. А Бог знай де запътен,
Той плахо мята поглед мътен,
С усмивка странна и зловеща,
Странящ от всяка хорска среща.

Светът безпътни не обича —
И всеки го по длъжност мрази;
И всеки се от него пази,
Но луд го никой не нарича.

Изпити, хлътнали страните,
По мрачен лоб черти дълбоки,
Това са, явно е, следите
На изпитания жестоки;
Но вечно сам в тълпата шумна,
Любов ли някаква безумна,
Безумна някаква ли злоба,
Нещастник, носи той към гроба?

БАБИНА ПРИКАЗКА

Тръгнала от божи рай
към земята чудна двойка:
Разум, който всичко знай,
с Правда, праведна девойка.

Бог поръчал им на път:
„Вий при хората идете —
стига вече да грешат,
ум и правда ги учете.“

— Накъде ли! — „Път е нам
през града и щем намери
да ни слушат много там
сиромаси и болери.“

Но сред пътя в нощен мрак
върху тях стражар наскочил,
за ръцете — и юнак
с пръст полето им посочил…

„Де щем…?“ — Правдичке, не знам!
„То се, Разумчо, видяло…“
— Леле, боже! — Тука-там,
в село слънце ги огряло.

„Бог — добро!“ — „Добро ви дал!“
И прииждат хора прости:
сума свят се насъбрал
да послуша млади гости.

Иде попа: „Дръжте!“ — Беж…

„Дръжте, братя християни,
тез поганци!“ — И поглеж,
грабват сопи вси събрани.

Бежанците с викове
дън-горите огласили;
наизлезли зверове
и от хора ги спасили…

ЕСЕННИ МОТИВИ

I

Повя горняка през полята,
залюшна дървесата —
и от настръхналите клони
листа увехнали отрони.

Горняка разпиля листата
далеко из полята:
стоят самотно черни стволи
и скръбно махат вейки голи…

II

Денем призраци мъгливи,
нощем тъмни тъмноти,
пъплят облаци дъждливи
в поднебесни височи.

Дух на вглъхнало мъртвило
сред природата немей;
и в гърди сърце унило
сякаш мъртво — леденей…

III

Духна вятър от усои
и небето проясни,
ширнаха се без граница
тъмномодри висини.

И звездите към земята
гледат с уплах и тъга:
те едвам я разпознават —
кална, дрипава сега.

IV

Безмълвна нощ и адски мрак…
И нигде звук, и нигде зрак:
почти допират до земята,
тъй ниско тегнат небесата.

Духът страдае притеснен,
умът блуждае ослепен…
О, боже, дай една звездица —
и глас, макар на нощна птица!

V

Не млъква вой — стихийна буна!
Не млъква зимната фъртуна,
по-ненадейна всеки час:
ту забърбори тя плачливо,
ту прихне ядно заканливо,
ту чак в небе извие глас…

И струва ми се, че не хала
бездънно гърло е продрала
и вън лудее с бясна мощ:
но че притиснат от бедите,
цял свят си е надул гърдите
и стене н тая адска нощ…

НА ЕДИН ПЕСИМИСТ

Да, роб е той, народа, и спи дълбоко, гробно,
в безчувственост нехайна, в мълчание беззлобно
на привичен покой:
окови тежки влачи и тъй смирен умира,
че щастието сякаш в неволята намира,
да, брате, роб е той.

Но хулна реч не казвай, недей го кле жестоко,
че уж не виждал злото, когато по-дълбоко
забива нокти то —
и смучи, и досмуква последната остала
живителна кръв капка в снагата, всичко дала:
защо грешиш, защо?

Аз зная, ти го любиш, неволника вековен,
и с болка го ругаеш в копнежа си синовен,
знам твоите мечти…
Че раснал си при него, че залък твърд и черен,
делил си нявга с него; ала кажи, син верен,
познаваш ли го ти?

Уви, да беше знаял съмненията тайни
и жалбите сърдечни, и мъките безкрайни
на тоз прегърбен роб,

ти в ужас би настръхнал, не клел би тъй злобливо
и участта му тъмна оплакал би горчиво,
кат зинал бащин гроб.

А той се мръщи ядно на робството в хомота,
той чувствува дълбоко неправдите в живота,
но не и трезва мощ…
Че злата орисия в бедите обвинява
и с поглед към небето пощада ожидава:
слепее в черна нощ!

Иди, иди при него: лъчата всепобедна
на знанията твои — в тъмата непрогледна
там нека възсияй.
Прогледнал, той ще скъса оковите тогава
и към честита бедност пътеката най-права
самси ще узнай.

ПРОЛЕТ

Стопи се мартенския сняг
и селската речица, до вчера заледена,
облива с пяна своя бряг,
от топъл вятър съживена.

От ранно утро още грей
високо птичката се рей
разпаленото слънце на модър свод небесен,
и пролетта здрависва с песен.

Навсякъде живот и шум.
Нивята се пробуждат за своите юнаци:
препълнени с утъпкан друм
от работливите селяци...

ОВЧАРСКА ПЕСЕН

Свърнах стадо, либе Радо,
снощи на полето
и полегнах, час подремнах,
съних зло проклето:

уж са били теб годили
за Радой съседа,
теб годили, мен сватили
с мъка сърцееда.

Скочих: болно, неповолно,
трепна ми сърцето;
кръст направих и оставих
стадо сред полето...

Късни нощи, а пък още
свещ у вас гореше;
твоя радост, моя жалост —
кой ви госта беше?!

МАЙ

Радост — пролет! Слънце грей —
златен клас на нива зрей.
По ливади злака млади
росен лей брилянт-сълза;
бог въздъхне — вятър лъхне,
вий се къдрава лоза.

В полски равни широти
весел глъч и шум ехти:
неуморен в труд упорен,
тук обажда се орач,
де овчари, де жетвари,
ей, а там запял косач…

С киша, засух, буря, град,
че с немотност, че и с глад
ти сирашки род селашки,
невидяло мир сърце,
ти се бориш, що да сториш,
рий в пръстта до гроб ръце!

Все пак злото няма край.
Днес е харно: пей, мечтай…
И следите на бедите
нека пот ги от чело
поизбрише — де ще пише
инак новото тегло?

ЛУДИ-МЛАДИ

Тя ме иска, аз по нея
мир не зная, луд лудея.
Аз от стара майка крия,
тя от татко зъл бекрия.

Дето седне, дето стане
пуста майка, и захване:
„Тебе, синко, е прилика,
чуй, съседкина Велика.

Хем да видиш! домовита.
Знаят всички даровита…
Тя честта ми ще да пази,
старост няма да погази!“

Ей че глупо! Що да сторя?
Пък е майка, с ум се боря!
И мълча си, а сърцето,
бяс го къса него клето.

В къта легнал Росин татко,
чашите целува сладко,
пие вино и ракия,
па я хока и кори я:

„Дъще, взеха ти главата
кладенците и хората;
дъще, стига си бесняла,
след обесници лудяла.

Слушай! Станча одобрявам,
с Хъков Станчо те главявам;
днес баща му — той ми рече,
аз му рекох… свърши вече!“

А Росица слуша клета
дума страшна, триж проклета,
слуша, тръпне и проклина.
Горко, боже, нам двамина!

Тя ме люби, а по нея
аз дене-нощe лудея;
аз от стара майка крия,
тя от татко зъл бекрия.

Мръкне — мине, вардя време,
чак и господ да задреме,
тикна в пояса камата,
па към Росини в тъмата…

Тръне-мръне кой ти гледа?
Плет да бъде десет реда,
спят ли кучета и хора,
бог помози! — хоп на двора…

Там в градината Росица,
плахата ми гълъбица,
восък бледа сред шумака,
вие китка, мене чака.

Че сърце глава не пита,
то е птичка дяволита:
дето иска, се пилее,
дето иска, там ще пее.

НА НИВАТА

Недей дочаква и зори,
Върви ори, ори, ори…
Като няма прокопсия,
Плюл съм в тази орисия!
Немигнал, ставай: ей, месец още
насред небето, дълбока нощ е.
Главата тегне, а сън очите
залепя сякаш. Какво е време?
Великден иде, пак оран, семе
земята чака, нижат се дните.
По-скоро, хайде! че да се впряга;
съседа, чуваш, и той се стяга.
Излезеш, идеш, в земя корава
напънеш рало, халосаш вола…
Мъглата нощна затъне в дола,
огрее слънце и чак тогава
за отдих спреш,
а свяст се вий —
и пак поглеж:
Дий…
Дий, воле, дий!

** * **

С трънак и плевел се бори,
весден ори, ори, ори…
Като няма прокопсия,
плюл съм в тази орисия!
Настане утро, гори небето,
цветя миришат, ехти полето:
овчар засвирил, стада заблели,
по всички храсти пилци запели.
И гледаш, слушаш, не знам досадно
защо ти стане: их, опустяло!
В гърдите нещо така заяло,
че кръв застива в сърцето страдно…
Ручок дохажда и слънце-пламък
прежуря, пали дърво и камък:
а в пот възвряла, гори снагата.
Да караш вече къде ти може?
И кръст изправиш най-сетне, боже,
па вземеш гладен завчас торбата.
И лучец еж,
водица пий —
И пак поглеж!
Дий…
Дий, воле, дий!

* * *

До гроба слънце те гори,
и все ори, ори, ори…
        Като няма прокопсия,
        плюл съм в тази орисия!
Дома се връщаш окапал вече
по късна вечер и отдалече
зачуеш в село и плач, и врява…
Какво ще бъде? — недоумява
кратуна проста; а виж, излиза,
че бирник царски дошел е днеска
и сиромаси — тресе ги треска:
„Не взема само от голо риза,
дете от майка!“ — тъй всеки дума.
И ще помислиш, че бие глума:
„Да готвиш толкоз!“ О-хо, в главата
почешеш ли се най-на еднъжки,
пари да падат наместо въшки!
И смяташ, мислиш, до механата.
Там, колко щеш,
на вяра пий,
че то поглеж!
Дий…
        Дий, воле, дий!

* * *

……………..
Така си мреш,
така сме ний,
така — поглеж!
Дий…
Дий, краста, дий!

ПАВЛЕТА ДЕЛИЯ И ПАВЛЕТИЦА МЛАДА

Пенчу Славейкову

Неотседнал още коня доралия,
и заудря порти непознат делия.

А веднъж удари, дважди виком вика:
„Спиш ли, събуди се, отвори, Аглика!“

— Кой е? — „От Павлета, чак от Цариграда
много здраве нося, хубавице млада.“

Дявол се измамник в мъжка гръд потава;
ясен глас трепери и се не познава.

— Грешници проклети, станали от гроба,
и зломисли хора бродят в късна доба;

карай си низ пътя, слушаш ли, човече!
Или да повикам деверите вече?

Блесна орлов поглед, блесна халосия,
гръдно се провикна непознат делия:

„Порти да целуна, ще избухне пламък.
Либе, отвори ми! или си от камък?“

А сърце играе, чудом в гръд остава…
Ясен глас трепери и се не познава.

Шепотом Аглика, като в люта жажда,
зад кована порта бърже се обажда:

— Клетнико, лъжата нека бъде с мяра;
ако си Павлета, как да хвана вяра?

„Пет години ходих…гряха ми в премежди
две очи небесни под гайтани вежди.“

— Тия, що ги знае селото ни цяло…
Па кое да бъде, за Павлета гряло!

„Бялото кокиче — тебе на лицето
и снага топола — сам-сама в полето.“

— А, за тях ли… колко луди са лудяли
и попара жежка на прага ми яли!

„А на гръд отляво луна кадифяна…
И венче над луна откога остана?

Първа нощ, Аглика! първа и по слава:
нели ръб на устна имам оттогава?“…

Скръцна тежка порта, сепна се делия
и увисна либе на юнашка шия.

ГРАДУШКА

„Една, че две, че три усилни
и паметни години… Боже,
За някой грях ръце всесилни
издигна ти и нас наказа.
*   Кой ли може*
неволя клетнишка изказа,
макар и — вчерашна се дума?
Да беше мор, да беше чума,
че в гроба гърло не гладува,
*   ни жадува!*
А то градушка ни удари,
а то порой ни мътен влече,
слана попари, засух беше —
в земята зърно се опече…“

** * **

Но мина зима снеговита,
отиде пролет дъждовита —
*   и знойно лято позлати*
*   до вчера злъчни широти.*

Назряла вече тучна нива,
класец натегнал се привежда
и утешителка надежда
при труженик селяк отива.

Затопли радост на сърцето,
усмивка свърне на лицето,
*   въздишка кротка, пръст до пръст —*
*   ръка неволно прави кръст:*

„Да бъде тъй неделя още,
неделя пек и мирно време,
олекне ще и тежко бреме, —
на тежки мъки края дойде“.

** * **

*   Додето сила има,*
селяк без отдих труд се труди…
Почивка — ей я, би-ще зима.
Сега — недремнал и се буди:
петлите първи не пропели,
дори и куче не залае,
на крак е той… — „Катран и върви,

бре мъжо, взе ли от пазаря?“ Знае
невеста ранобудна — всичко,
готово е, но пак ще пита,
че утре жетва е; — самичко
сърце си знае как се стяга…
И сърдита
за нещо тя на двора бяга
и пак се връща в килеря,
тършува… „Днеска да намеря
Седмина още — чуеш жено?
— Ти ставай, Ваньо, — лентьо стига!
Небето ето — го червено,
че вече слънцето се дига,
добитъкът те гладен чака“.
А Ваньо сънен се прозява
и зад сайванта в полумрака
подал се — Сивчо го задява
с носът си влажен по вратлето.
„Хе ставай! — вика пак бащата
отсреди двора, на колата
затракал нещо, — стига…“ Ето
в съседен двор се вдига врява —
там някой люто се ругае.
Наблизко негде чук играе
и наковалнята отпява.
А сутренник повява леко
и звън от хлопки от далеко
донася в село; стадо блее…
На всякъде живот захваща.
И ето вече слънце грее
и на земята огън праща.

* * *

Преваля пладне. Задух страшен.
И всеки дигне взор уплашен,
с ръкав избрише си челото
и дълго гледа към небето,
а то сивее мъгловито.
И слънцето жълтей сърдито:
От юг бухлат се облак дига
пълзи и вече го настига;
по-доле вирнали главите
и други… Знак е — чуй петлите.
А гъски около реката
защо размахали крилата,
и те са глупи закрещели,
Какво ли са орали, сели?

* * *

Върни се облако неверен, —
почакай, пакостнико черен,
неделя — две… ела тогази,
страшилище! А облак лази,
ръсте и вий снага космата,
засланя слънце; в небесата
тъмней зловещо… Милост няма!
Ще стане пак беда голяма. —
на завет всичко се прибира,
сърцето трепне, в страх премира,
че горе — дим и адски тътен.
Вързушка, прах… ей свода мътен
продран запалва се — и блясък —
и още — пак, — О Боже!… Трясък
огласяя планини, полета —
земя трепери… Град! — парчета —
яйце и орех… Спри… Недей…
Труд кървав, Боже, пожалей!

* * *

Но свърши. Тихо гръм последен
заглъхва нейде надалече
и вълк на стадо — вихър леден
подгоня облаците вече.
А ето слънцето огряло
тъжовно гледа върволица
от стари, млади и дечица
забързали навън от село;
в калта подпретнали се боси,
глави неволнишки навели,
отиват, — черно зло ги носи
в нивята грозно опустели.
Че там жетварка бясна хала
просо, пшеница, ръж, ечмени —
безрадно, зрели и зелени,
и цвет — надежди е познала…
……………………………………

ЕПИТАФИЯ

Не тръгна той да търси громка слава
ни в кървав бой, ни в улична разправа;
а там, де злото разбойствува в тъмата,
една любов оръжие занесе —
и дето култ е векове лъжата,
на истина хоругвата понесе.

Под кръстно зло плещи се не превиха,
ни сили в път, в трънлив път измениха,
в гранит-гърди не кипна нивга злоба,
за свой, за враг той имаше усмивка…
И тъй докрай, и тъй дотук, до гроба.
Герою скъп, най-лика ти почивка!

НОЩ

Сам си — и в треска, между тия
оголени стени; вторачен
гъстеещ полумрак наднича,
подава се от всеки кът;
камина без топливо,
отворена — уста готови
проклятие да изрекат.

Затварям пламнали очи
ала напразно — няма сън;
не мозък, а олово сякаш
в разяден череп се разлива…
Възглавието — камък същи
леглото тръне и коприва.

И през прозореца мъглив
из вечерния здрач далеко
блуждае поглед: по небето,
разгонени от буйни вихри,
в безреда облаците бягат.
И струва ми се, че долавям
изпод небесни широти
от някаква зловеща песен
сподавен тътен да ехти.

И чак в душата ми прониква
настръхнал в кътовете мрак.
Аз чезна и се сливам
с мъгли страхотни — задушливи,
на ада сякаш из недрата
стихийно блъвнали във мене.

Ей вгъва се небо далечно,
И облаци бучат и бягат,
и пак халосано назад
повръщат се… В глава
ни миг остава вихра мисъл,
в душата хаос и тревога.
Не песен слушам! — а зловещо
ехтят отчаяни въздишки
и гладни плачове, и диви
поемни писъци… Блести
размахан бич от скорпиони,
звънят окови-железа.

И мъка, знойна мъка нокти
в сърцето ми забива.
А съвест гризе,
като че някога ръка

въз клета майка съм подигнал
сестра продал, от страден брат
лице отвърнал безучастно…

Прости, родино триж злочеста,
прости разблудното си чадо.
Ще бъда твой! Кълна се, майко,
Кълна се в хилядите рани
на твоята снага разбита;
кълна се и в мечтите твои
за бъдещност честита:
с кръвта си кръст ще начертая
от Дунав до Егея бял
и от Албанската пустиня
до черноморските води!
И тоя кръст на дух свободен
всегдашния ще бъде път:
за гения ти все по него
разкошни лаври ще растат…
Макар и слаби, пак десница
ще може — ето… А това —
вериги! Кой ли и защо,
кога ли ме е оковал?
Повия ли се, тъй боли,
тъй стяга — - — - — - — - —
— - — - — А-х, на зло видял се
злокобен и всегдашен сън!
Звъни в ушите, а сърцето
ще пукне — бий. В безмълвност
и тук, притиснала ме гробно,
и вън тъма. С насмешка явна
дух злобен шепне и повтаря
мечти продадени отдавна
за къшче хляб… Чернило черно
орисници ми предвещаха.
И няма никога душа
криле по воля да размаха!

Тъжно ми е. И да има
гърди — гърди си да притисна,
сърце, що с моето съгласно
да бий и чезне! Аз тогава
набрани сълзи бих изплакал,
олекнало ми би тогава.

През тъмния прозорец
едва се мярна зрак-звездица
и пак зад облага изчезна.
В живота свой
и аз една звездица имах.
И тя, уви,
така изчезна… А сега
напусто спомням: ще ли вече
на бедствията сред мъглите

повторно тя да се вести?
А кой ли чука? Влез… Но ти ли,
мечта на моите мечти,
но ти ли си — и в тоя час
отиде? Изплашена си ти
и морна. Таз окъсана одежда…
Разплетени коси; нозете кални…
Ръце премръзнали; лицето
и в сълзи, и в петна от рани…
Избягала! Неволя черна
за смел подем те окрили;
кажи ми, вече кой ще може
от днеска да ни раздели?
Ела и в пазвите ми тия
ръце измръзнали пригрей;
в лицето ми горчиви сълзи
ела открий… С целувка жадна
изсмука ща в една минута
събирана през ред години
в гърдите ти отрова люта.
Прегръщай ме, прегръщай силно,
страна до моята допри
и в туй блаженство остави ме
да чезна… И ще идем ний
далеч от хората, в гори,
в море широко: там ще могат
ни злоба людска, ни закон
досегна рая ни… Тълпа! —
Защо трепериш? Идат! Но кои?
Те влазят… Помощ! — - — -
— - — - — - — - — Боже,
все тая нощ! — все тоя сън.

Но ето бясната фъртуна —
не тя ли блъскаше отвън!
И тъй фучи — осмива сякаш
нерадата ми самота;
фучи, пророчествува сякаш,
че тъй ще бъде и докрай.
И аз да бих сега умрял,
ни майка няма да ме види,
ни майка… Пее… Пей ми още!
Какво? Задрямал бях и, майко,
стори ми се, че ти над мене
изтихом пееш. И в детинство
така ми пееше: и сладко,
и толкоз тъжно!… А защо
лице извръщаш? Сълзи, сълзи,
напразно искаш да ги скриеш
от мене: зная, ще умра.
Босилек-цвете
на хладен гроб ще посадиш
и не роса ще го пои,
а твоите горчиви сълзи…

Ще плачеш ти: „Стани от гроба,
ела, погинала надеждо,
ела ме, сине, утеши!“
И в летен пек, и в зимен мраз
ще идваш, майко, ще нареждаш,
ала напразно: прах бездушен,
ще мога ли да чуя аз?

Ще мине време, гроб сирашки
в израснал бурен ще заглъхне.
Баща и майка ще заспят
покоен сън; сестри и братя
разпръснат щат се по света,
забрави щат ме. Но една
душа все тайно заради мене,
ще жали още. В лунна нощ,
когато влюбени зефири
милуват полските цветя
и скрито някъде поточе
в самотност тъжно ромоли,
ще дойде тя — преплетен бурен
полека там ще раздвои,
въз гроба хладен ще припадне.
Последен стон тогаз дълбоко
гърдите и ще раздере,
кръв устните и ще обагри
и гласно тя ще да ридай:
„Пустинен път живота беше,
изминах го едвам;
омразно беше тежко бреме…
Кажи ми, чакаш ли ме там?“
Ще възридае и ще пита,
чело склонила до земята;
на ще ли чуя,
но ще ли се откликна аз?

Ще мине век и никой вече
не може мястото показа
за моя прах: пръстта ще бъде
над мене равна… Някой ден
от гръм земя ще затрепери,
от писъци небо ще кънне,
родина ще зове:
„Кръвта ми — смукаха я свои,
месата — гризаха ги чужди,
безсилна съм… въстана силен
и ето робство ме очаква.

Елате живи! Чуйте, мъртви,
дигнете се! Чада обични,
спасете ме!“ — ще призовава…
А кой от мъртвите тогаз
ще чуе нещо,
а кой от тях ще се откликне

и ще ли се подигна аз?

Не искам още да умра!
Тъй рано,
тъй млад — о, нека поживея
за тебе, майко, за родина
и зарад нея… и за нея
в дълбока жал, макар безплодно,
живот останал да премина…

Ала слабеят вече сили,
снага изстива, кочаней,
фурия се над мене спуща,
засмуква устни и не мога,
не мога дих, не мога да поема…

Хиляди крила
размахани повяват хлад:
приятно, леко ми е — тихо
и светло… Не, тъмней
и падам в зинала под мене
страхотна бездна, задух, шум…

Гъмжат чудовища ужасни,
налитат майко! — - — - — - —
— - — - Но къде съм?
Разсъмнало се. Скреж нашарил
прозорци; голите стени,
привижда ми се, дебнат само
да паднат въз глава — от бол
едвам усещана… Камина
все тъй прозината мълчи
и сякаш дума и не теква
за клетва, най-ужасна клетва!

ЗАВЕТ

Един завет, о братя, ще оставя:
умра ли в мир — нещастник — или свърша
честит в борба — недейте ме заравя
при другите, в пръстта, за черви мърша.

Свещен завет, свещено да се пази:
чрез огън в прах трупа ми превърнете…
Посред море, на бури и талази —
и само там праха ми поверете.

АРМЕНЦИ

Изгнаници клети, отломка нищожна
от винаги храбър народ мъченик,
дечица на майка робиня тревожна
и жертви на подвиг чутовно велик —
далеч от родина, в край чужди събрани,
изпити и бледни, в порутен бордей,
те пият, а тънат сърцата им в рани,
и пеят, тъй както през сълзи се пей.

Те пият… В пиянство щат лесно забрави
предишни неволи и днешни беди,
в кипящото вино щат спомен удави,
заспа ще дух болен в разбити гърди;
глава ще натегне, от нея тогава
изчезна ще майчин страдалчески лик
и няма да чуват, в пияна забрава,
за помощ синовна всегдашния клик.

Кат гонено стадо от някой звяр гладен,
разпръснати ей ги навсякъде веч —
тиранин беснеещ, кръвник безпощаден,
върху им издигна за всякога меч;
оставили в кърви нещастна родина,
оставили в пламък и бащин си кът,
немили-недраги в далека чужбина,
един — в механата! — открит им е път.

Те пеят. И дива е тяхната песен,
че рани разяждат ранени сърца,
че злоба ги дави в кипежа си бесен
и сълзи изстисква на бледни лица…
Че злъчка препълня сърца угнетени,
че огън в главите разсъдък суши,
че молния свети в очи накървени,
че мъст, мъст кръвнишка жадуват души.

А зимната буря им сякаш приглася,
бучи и завива страхотно в нощта
и вихром подема, издига, разнася
бунтовната песен широко в света.

И все по-зловещо небето тъмнее,
и все по се мръщи студената нощ,
и все по-горещо дружината пее,
и буря приглася с нечувана мощ…

Те пият и пеят… Отломка нищожна
от винаги храбър народ мъченик,
дечица на майка робиня тревожна
и жертви на подвиг чутовно велик —
далеч от родина, и боси, и голи,
в край чужди събрани, в порутен бордей,
те пият — пиянство забравя неволи,
и пеят, тъй както през сълзи се пей.

ЗАТОЧЕНИЦИ

От заник-слънце озарени,
алеят морски ширини;
в игра стихийна уморени,
почиват яростни вълни…
И кораба се носи леко
с попътни тихи ветрове,
и чезнете в мъгли далеко
вий, родни брегове

И някога за път обратен
едва ли ще удари час:
вода и суша — необятен,
света ще бъде сън за нас!
А Вардар, Дунав и Марица,
Балкана, Странджа и Пирин
ще греят нам — до гроб зарица
сред споменът един.

Рушители на гнет вековен,
продаде ни предател клет;
служители на дълг синовен,
осъди ни врага заклет.
А можехме, родино свидна,
ний можехме с докраен жар
да водим бой — съдба завидна! —
край твоя свят олтар.

Но корабът, уви, не спира;
все по-далеч и по далеч
лети, отнася ни… Простира
нощта крилото си — и веч
едва се мяркат очертани
на тъмномодър небосклон

замислените великани
на чутният Атон.

И ний през сълзи накипели
обръщаме за сетен път
назад, към скъпи нам предели,
угаснал взор — за сетен път
простираме ръце в окови
към нашият изгубен рай…

Горчива скръб сърца ни трови. —
Прощавай, роден край!

ХАЙДУШКИ ПЕСНИ

На Гоце Делчев

I

Ден денувам — кътища потайни
нощ нощувам — пътища незнайни;
няма тато, нито мама —
тато да ругае,
мама да ридае…
Леле моя
ти Пирин планино!
Море черно
цариградско вино.

С враг врагувам — мяра според мяра,
с благ благувам — вяра зарад вяра;
нямам братец, ни сестрица —
братец да ме хвали,
а сестра да жали…
Леле моя
сабя халосия!
Море люта
одринска ракия.

Бог богува — нека си богува,
цар царува — века ли царува?
Нямам либе, първа обич —
мене да очаква
и да ме оплаква…
Леле моя
пушка огнебойка!
Море тънка
солунска девойка.

II

Да бяха, либе, да бяха,
да бяха злато ковано
твоите руси косици…
Мяна бих сторил мило за драго
хранена коня,
мяна за благо,
турци да гоня!

Да бяха, либе, да бяха,
да бяха огън елмази

твоите черни очици…
Мяна бих сторил мило за драго
пушка бойлия,
мяна за благо,
турци да бия!

Да бяха, либе, да бяха,
да бяха маргар мъниста
твоите бели зъбици…
Мяна бих сторил мило за драго
сабя по воля,
мяна за благо,
турци да коля!

III

— Хубава горо — пусия,
де гиди пушка бойлия.
Връщат се хора от пазар,
мина ще Лазо чифлигар;
ей бука листи отрони —
куршум ще Лаза догони,
войводо.

— „Връщат с хора от пазар,
мина ще Лазо чифлигар;
бре бука листи отрони —
прокоба.
куршум ще Лазо догони
за в гроба…
А палмък ми пали главата,
мъка ми мъчи душата,
дружино.“

— Пръте за крушка трънушка,
де гиди клетва хайдушка.
Знаен е Лазо по света,
черен изедник и в кръвта;
ей зло на злия въздава
юнак, що шета за слава,
войводо.

— „Знаен е Лазо по света,
черен изедник и в кръвта;
бре зло на злия въздава —
и нека! —
Юнак, що шета за слава
навека…
А жал ми е жалост-умора,
Лазова щерка изгора,
дружино.“

IV

Сън сънуваш, ой нерадост,

опустяла младост,
гроб в усоя, гроб сирашки
под шумата гъста.
И на гроба, ой нерадост,
опустяла младост,
кръстоклоне — кръст юнашки,
и пиле на кръста.

Заран пиле, ой нерадост,
опустяла младост,
пей, нарежда как сирака
сирашки е минал.

Вечер пиле, ой нерадост,
опустяла младост,
пей, нарежда как юнака
юнак е загинал.

Сън сънувах, ой нерадост,
опустяла младост,
сън сънувах, сън прокоба —
сънувах си гроба…

БЕЗСЪНИЦИ

ПЕСЕН НА ПЕСЕНТА МИ

Най-сетне ти се връщаш, блуднице несретна,
с наведена глава —
при мене, тук, в самотност неприветна.
Надире не поглеждай с тъмните слова
на уплах и тревога —
аз всичко знам…
Но знай и ти: умряха там
и дявола, и бога.

Ела при мен. Ела у мен. Кажи ми:
къде не беше ти, къде не бях
подире ти и аз?
Зигзаги вред неуловими…
Къде от ревност не горях
и в летен зной, и в зимен мраз?

На труженик ли дрипав, гладно леден,
в прихлупената изба ти не бе —
и него ли, кажи, не лъга, беден,
за празник, въздух и небе?
В полето ли при селянина груби
не беше ти,
край него дни ли не изгуби,
сама осмяла своите мечти?
Из дебрите на тъмните балкани —
посестрима хайдушка — и над гроб
ти сълзи ли не рони, великани
оплакваща наравно с жалък роб?
И пред развратница ли с просешка боязън
за поглед и усмивка не рида,
и пред невинността ли дума на съблазън
безсрамно ти не шепна,
                без срам остала навсегда!

И ето че се връщаш уморена,
изплашена, отвърната, сломена.
…Уста пиянски не едни
в устата ти рубинови се впиха.
Ръце нечисти през ония дни
разплитаха, заплитаха, мърсиха
коприната на твоята коса.
В кървавите на кръвник обятия
нима веднъж се ти превива?
Разврата ли не чух невинността ти да осмива,
и невинността да те обсипва
                с хули на проклятия?

И ето че се връщаш уморена,
наплашена, отвърната, сломена.

Надире не поглеждай — няма жив
на мъртъвците сред тълпата:
едни остаха там
безплътни през тишината
на спомена мъглив.

Разбойник същ, подире ти вървях
и питах аз:
                какво тя мрази и обича?
Безсилен в ревност, силен в злобата си бях
и мислех аз:
                какво я лъсти и увлича?
Гласа ти вредом стъпките ми заглуши.
Претърсвах аз,
        претърсвах ги тогаз —
на миг пленените души.

Напразно търсих истина у тях,
създадена в лъжа и грях.
Напразно дирих и лъжата —
бог на вселената, душа в душата.
Страдание! Едно страдание безлично,
жалко, безразлично,
там негде по средата
на истината и лъжата…

И ей ме днес: погледай връх е — самота.
И те се върна, моя красота!
Че няма зло, страдание, живот
вън от сърцето ми — кивот,
където пепелта лежи
на всички истини-лъжи.
Че няма дух и няма вещ
вън от гърдите мои — пещ
на живия вселенен плам,
на цялата вселена храм.

И ти се върна! — празник ден…
Ще дъхна аз и с кървав пламък
ще пламне тук дърво и камък.
Бъди при мен — бъди у мен…
сред кървав пламък и през дим,
сред задух нетърпим,
небето в твоя поглед
        дивно ще се отражава.
Душа за него ще копней!
Ти него гледай и ми пей
за хладния покой, за вечната забрава.

Сред пламъци и адски дим
ний двама с тебе ще горим,
красиви в мрачна грозота
и грозни в сяйна красота —
сред задух нетърпим,

в копнение за мир небесен,
ний двама тук ще изгорим,
ний двама с тебе, моя песен!

ПОСВЕЩЕНИЕ

В падения, в подеми тебе китих,
ти бе царица горда много дни;
аз всъде бях и всичко запокитих,
ти с мене скромна се уедини;
на теб аз никога се ненаситих,
на мен ти никога не измени:
света пред тайните ни би се слисал,
другарко моя, моя волна мисъл.

Змия коварно мила, жълтоока
ти бе — и драг ми беше моя грях;
като желязо хладна и жестока
ти бе — и в мрачна радост те следях
като небето светла и дълбока
ти бе — и нежно в тебе се топях;
като нощта престъпно сладострастна
ти си!… и гина аз в прегръдката ти властна.

НА ПЛАДНЕ

Спи тежък сън душа (след оргия безпътна),
задавена от битпазарските парфюми
на уличната прелест — отвратена, мътна
от евтини напивки, крясъци и глуми.

На пладнята часа ще скоро да удари.
Кошмарно спи душа, спи още непробудно,
не мога аз да стана. Станаха другари,
излязоха — и вън заглъхват стъпки мудно.

Притвориха зад себе си врата другари…
Аз искам въздух и прохлада, как да стана?
И вечер наближава!… Пладнята настана
сред пушек от тютюн и винни пари.

ДРУГАРИ

Загасна пламък-юност и в пламенни другари
днес виждам овча кротост: на всички по лицата
живота безпощаден е смогнал да удари
с цинична подигравка на злото си печата.

Измежду тях един ли след мене завистливо
поглежда и въздиша? Щастливец ме намира!
Оплаквам участта им, оплаквам я горчиво...
А мене кой оплаква, а мене кой разбира?

НАСАМЕ

Под нежната омая на вечер замечтана
и двама ний горим! — не идвай чак при мен…
В прегръдките си взел те, когато ще желая
цял с тебе да се слея — и ний ще се топим
в блаженство и забрава, мъчително далеко
от себе си тогаз усещал те бих аз.

Ах вечер замечтана очите ни закрива —
и двама се топим! — но по-далеко стой…
Изгубил те от поглед, когато ще престана
да мисля зарад тебе, ний двама ще горим
един за друг в притома; — и колко, колко близо
усещал те бих аз до себе си тогаз!

ВЪЗДИШКА

На гаснещия ден прощалните зари
и аромат от рози, покъсани без жал;
на лебед песента, все болен от зори —
душата ми самотна и нейната печал...

Ах, тихата печал на скорошната нощ
и в храсти оголели въздишка на зефир;
широките крила, отпуснати без мощ —
душата вече мъртва — и гробният й мир.

СЕНКИ

На тъмна нощ часът. Аз гледам откроени
две тъмни сенки: там зад бялата завеса,
де лампата гори, в поле от светлина,
две сенки на нощта… Сами една пред друга,
сами една за друга в жажда и притома,
там — сянката на мъж и сянка на жена.

Мъчително глава се към глава навежда, —
те няма да се чуят: искат и не могат.
Те шепнат може би — от що се те боят?
Напрегнато ръце се към ръце протягат
и пак се не докосват! Искат и не могат…
И пак, един пред друг, един за друг стоят.

Те шепнат може би, но може би и викат,
но може би крещят; — те няма да се чуят,
две сенки на нощта, през толкоз светлина…
Те няма да се чуят, ни ще се досегнат,
сами една за друга в жажда и притома,
те — сянката на мъж и сянка на жена!

ТЕМЕНУГИ

Вас слънце ви не вижда — лъх,
зефирен лъх ви не допира;
сред тръни, скромни и без дъх,
дори пчела ви не намира —
печални бледни теменуги.

Печални, чакате ръка,
сънувате и пръсти нежни.
Напразно чакате!… Така,
в надежда тихо безнадеждни,
вий мрете — болни теменуги.

Вий мрете — в храсти и бодил
от първи ден чела навели…
Желания в живот немил,
мечти неволни и несмели —
вий чезнете едни след други.

О бледни, болни теменуги!

ДВЕ ХУБАВИ ОЧИ

Две хубави очи. Душата на дете
в две хубави очи; — музика — лъчи
Не искат и не обещават те…
Душата ми се моли,
дете,
душата ми се моли!
Страсти и неволи
ще хвърлят утре върху тях
булото на срам и грях.
Булото на срам и грях —
не ще го хвърлят върху тях
страсти и неволи.
Душата ми се моли,
дете,
душата ми се моли…
Не искат и не обещават те! —
Две хубави очи. Музика, лъчи
в две хубави очи. Душата на дете…

ВЪЛШЕБНИЦА

Душата ми е пленница смирена,
плени я твоята душа! — пленена,
душата ми е в тихи две очи,
Душата ми те моли и заклина:
тя моли; — аз те гледам; — век измина…
Душата ти вълшебница мълчи.
Душата ми се мъчи в глад и жажда,
но твоята душа се не обажда,
душата ти, дете и божество…
Мълчание в очите ти царува:
душата ти се може би срамува
за своето вълшебно тържество.

ЕЛА!

Очите ти са звездни небеса.
Косата ти е здрачния воал
на късна вечер, твоята коса!
Дъха ти — свежomински дъх,
на юга съживителния лъх,
зефир посред цветя заспал.

Ела, денят е мъртъв и студен.
В таз лунна нощ, с разпусната коса,
приведена над мен,
ела и дъхай в моето лице,
ела и сгрей изстинало сърце —
в таз лунна нощ, под звездни небеса.

БЛЯН

На крехка майска роза пъпка — туй си ти;
а утрото на май са моите мечти:
възтава ден…
На моята любов под знойните лъчи
— една за мен,
ти ароматна ще цъфтиш.
Ти моите гърди ще украсиш,
ще радваш моите очи.

Ще бъде слънце любовта ми — и зари
над тебе ще пилей, за тебе ще гори.
След зноен ден,
на теменужна вечер хладната роса
— и теб, и мен
пред вечен сън ще ороси…
И дебном ангел тих ще угаси
звездите в модри небеса.

СРЕЩА

Мене ми е странно — ето те пред мен,
мене ми е жадно — гледам те пленен,
мене ми е страшно — дишаш ти за мен, —
мене ми е тъмно, тъмно в ясен ден.

Викнал бих от болка — времето лети,
викнал бих от ужас — ще отминеш ти:
сън в съня е сбъднат — миг след миг лети,
няма да се върнат сбъднати мечти.

ИДИЛИЯ

Прах, олелия. Навалят
уроди, орда безока,
пътя световен. Прескачат
живите мрътви — отиват, —
тътне земята в тъмите.

Дрънкат сахани, легени
(рицарски шлемове бранни),
махат Кихоти безоки
копия-тръсте, камиши,
плясък и крясък до бога.

Мигат-премигват звездици
(божии прашни клепачи) —
гледат в почуда надоле…
Охтичав месец повива
остър нос мрачно нагоре.

СМЪРТТА

Смъртта? — ужасен призрак! В най-ранна възраст още,
когато по-далеко от майчини си пазви
света едва познавах, един безимен страх
загнезден бе у мене; — а може би то беше
страхът от нея само, в гърдите ми проникнал,
из родна гръд изсмукан. По-късно аз разбрах
началото и края на цялата човешка
тревога под небето; — че също тъй пред нея
трепереха и старци, отдавна своя дял
отзели на земята, и млади в свидна пролет
на крехката си младост…

И в сънища понявга
аз виждах тоя призрак: из тайния предел
на ада скелет, идещ в нощ-черна плащеница,
самата нощ, бих казал, наметната повихрил
над плахата вселена; — с размахната коса
по всички хоризонти, всемощна, безпощадна,
на мълния подобна. Аз виждах този призрак,
от своя мраз настръхнал и в тъмни небеса
зловещо обрисуван, безмълвно да размахва
на времето крилата; — да хвърля мрачна сянка
над суши и морета, понесъл се напред,
в следите на живота.

И аз разбирах вече
началото и края на цялата човешка
тревога под небето: — че крепости навред
издигани аз гледах при бягството всеобщо
от тоя грозен призрак; — все крепости високи,
издигани с надежда зад техните стени
без страх от смърт душата спокойно да почине.
И крепост да издигне, натрупал гледах някой
от трупове човешки градиво планини,
помагайки, безумец, на същата оная,
напразно, от която спасение сам дири.
И крепост да намери, запалил друг свещта
на добродетел кротка, ридаеше в тъмата,
нещастник, пред вратите на брата си, когото
еднакво неизбежно очаква пак смъртта.
И тисящите още, най-пъстра върволица
молепсани страхливци по всичките посоки
на земната пустиня; и тисящите — чак
до оня клет безумец, що мисли с шепа злато
безсмъртие да купи; — най-пъстра върволица,
до оня клет нещастник, що с крадения в мрак
от чуждо гърло залък, излишен път зората
сред живите посреща…

Несретник безприютен,
в тъма самси изгубен, да заглуша страхът
обладал ми душата, аз гръдно викнах песен
на горестна самотност — и ехото отвърна
из пущинаци стръмни, където все без път
след него се залутах. Но вместо да намеря
там празник на живота, тържествен и безкраен,
в лице смъртта погледнах: тя беше светлина
на пролетното утро, отвеки съчетана
с мъглата подранила на есенната вечер.
Тя беше само поглед, чиято дълбина,
загадъчно бездънна, сияе отразена
над нази в небосвода. Тя бе едно велико
мълчание сред всичко — сковало всеки ек
по цялата вселена. Една мечта самотна,
последила тревожно, от себе си пленена,
виденията свои далеч от век на век.
И наедно с диха и, на всеки миг вълшебно
из хаосите никнат в плът сънищата нейни.
И всеки миг умира тъй също някой свят,
в плът неин сън облечен. И безначално — няма
край нигде отбелязан стремлението нейно
из пътя на безкрая…
В тоз шеметен полет
смъртта в лице погледнах, — душа на вековете,
свръхсмисъл вековечна: погледнах я с цената
на всеки страх от нея, с цената на страхът
и смисъла в живота. И бягат пак тълпите
пред майката велика, и кретам аз магесан
от нея — и след нея — по своя земен път…

НА СЕСТРА МИ

Не искай да узнаеш, на слънцето под зноя
— нещастник — откъде ме нещастия влекат;
не искай да узнаеш на тъмнини в покоя
— пустинник — за къде е пустинния ми път;
не искай да узнаеш онуй, в което сам
едва ли цел съзирам, едва ли смисъл знам.

И, сестро, остави ме измъчен да помина
край тебе ден в почивка, край тебе час в покой,
съвзел се, остави ме тогава да отмина
към скрития в живота предел в живота мой…
И светъл всевиновник отгоре ако бди,
той нека те с утеха най-щедро награди!

ЕВРЕИ

Време — тъмнини, и в тъмнините
спомен заблуден. Безкраен път
на бездомна върволица. Плът
на света да въплъти бедите...

Време — тъмнини, и в тъмнините
стон молитвен, стон пресипнал, сух.
Но в ръжда е ключа на вратите
божии — че бог е старец глух.

Стон молитвен, стон и шепот глух
въз наклона песъчлив световен.
„Бог ще чуй от върха!“ В път вековен
не повехна в спомена си дух.

„Бог ще чуй от върха!“ Пет вековен,
мрак, пустиня, бухал и шакал.
Ада се разтваря; дим отровен,
пламъци зловещи, лава, кал.

Пламъци зловещи, лава, кал,
писъци минутни — и отново
шепот и молитва, стон и слово:
словото на бога оглушал...

Пламъци зловещи и тъмнините,
писъци минуват в дълъг път,
шепота на ехо в жива плът —
на света да въплъти бедите!

КЪМ ВЪРХА

„Нагоре, към върха!“ И глъхне далече
зад пътника глъка и шум нетърпим,
и чезнат равнища пребулени вече
зад него, там доле, от пластове дим.
И пресния въздух на утрото хладно
гърдите поемат дълбоко и жадно.

„Нагоре, към върха!“ И с кърви нозете
пътека бележат по урви, скали:
човек — на орела той няма крилете,
но ей го надминал самите орли.
И в адския въздух на пладня гореща
от радост безумец умора не сеща.

„На върха, на върха!“ И движи той бледен
с усилия сетни нозе и ръце,
трепери да бликне възторга победен,
задържан от скрита тревога в сърце.
На ранната вечер посред тишината
съмнение гнетно изпълня душата.

А ето и върха! Надоле окото
напразно през облак ще дири простор
отгоре еднакво далеч е небото,
загадка бездънна пред слабия взор…
Пустиня без ехо и зима всевечна,
и нощ без начало — и нощ безконечна.

ДНИ В НОЩТА

Един след други те пристигат бледни
неизживените ми дни,
покрити с прах, от ужас онемели
под хладното си бреме; те пристигат
до моя праг и чезнат все отвън —
бремето си хвърлят
и чезнат, като призраци насън.

Един след други те пристигат бледни
неизживените ми дни,
захвърлят скъпи мъртъвци пред мене
и чезнат: ето моята любов
с изпъстрена от рани гръд; а ето
и вярата ми с клюмнала глава;
тук ето и надеждата ми светла
с угаснал взор; — и толкова мечти,
запазили в смъртта си ненадейна
усмихнати лица! Из бъднини
те идват, хвърлят мъртъвци и чезнат
неизживените ми дни…

И само тя, настръхнала над мене,
студена, непрогледна нощ,
без смяна си остана. Кървав студ вей
от нейното крило и ад бездънен
в погледа и зее. Хищно зла,
само тя остава —
и светят нокти, живи острила.

И само тя, настръхнала над мене,
студена, непрогледна нощ,

без смяна си остава: тя живота
на толкоз скъпи мъртъвци живей.
Но ето я победна: шепне нещо,
и шепота и в жилите кръвта
на лед превръща; ето я разкъсва
гърдите ми и кърваво сърце
в ръцете си разглежда; ето с нокът
чертай по него и в свирепа мощ
свирепо се кикоти! — Вечно тая
студена, непрогледна нощ…

ЛЕДЕНА СТЕНА

Ледена стена — под нея съм роден.
Стъклена стена — отвред съм обграден.
Хладната стена — замръзна моя дих.
Вечната стена — с глава я не разбих…

Който приближи — стовари черен труп:
кой не приближи! — и мъртъвци са куп.
Който приближи — затули лъч една:
кой не приближи! — и чезна в тъмнина.

МОЖЕ БИ

И аз сломен попитах — и сломен,
най-после чух! То беше знам, душата,
една вълшебна корда в тишината,
то беше моята душа пред мен,
звучаща тихо: може би…
А слънцето захождаше. В забрава
от страх, попитах — и тогава
аз чух най-тихо: може би.

И аз сломен глава на гръд оборих,
но все простях към изгрева ръце,
с надежда в безнадеждното сърце,
и като ехо в себе си повторих,
сломен повторих: може би…
А слънцето се беше скрило вече
и нощ зловеща, близо и далече,
со смях понесе: може би.

И аз все чакам! Ето векове
изминаха как гледам в тъмнините.
И все аз чакам! Ето ветрове
до кървав плач ме шибат по очите.
И все повтарям: може би…
Аз чакам слънцето и слънчев блясък,
с очи покрити веч от прах и пясък,
и сляп отдавна! — може би.

БЕЗ ПЪТ

Не знам аз дали слънцето изгасна,
не зная дали ослепях: не знам
света ли е изгинал — и не зная
самоси не съм ли оглушал.

Едвам,
в безмлъвна тма, без видим път, без ясна
що-годе цел, отегнали нозе
дотегнало ме влачат.

Аз блуждая
без вяра нявга да намеря
навън посока из удавен
в мъглите лес.

Вдървен от студ,
измъчен от безсмислен път и труд
за странного си бреме, изоставен
от себе си и бога — и готов
на всичко, аз се лутам.
Аз вървя
самси на мисълта обезверена
под непросветното небе; самси
в живота обезсмислен, лес оглъхнал
без вятър и без лист.

Вървя
в безверие, о необезверена
любов, — защото спиш! — и тебе нося.
Вървя самси,
о звук непрозвучал и незаглъхнал,
любов, — защото спиш! — и тебе нося.
Ти бе — и си
злочеста и честита: аз те нося…

Вървя.
Глава безгрижно приклонила
на рамото ми; стегнала ръце
детински привично на мъжка шия;
под южни небеса в съня си млад
унесена: ти спиш.
И с тъмна сила
разтръгнал гръд, разкъсал и сърце,
облял те с кръв, сред мъртва самотия
все сам — на саможертвата нерад,
пристъпям аз.
Под кървавия мраз
понесъл те, разтръгнах си гърдите,
сърцето си разкъсах — со струите

на топла кръв дано те мога стопли.
Пристъпям аз
едвам, внимателно, без вопли
и да те не разбудя съм готов
на всичко…
Кръв, и топла кръв се лее
по тебе — и сънуваш, о любов,
че слънцето на китен май те грее…
Ти спиш.
Внимателно, с последна сила
пристъпям аз: и в тая тъмнота
не ще се спъна; — в тая глухота
не ще въздъхна.
Само, наближила,
смъртта повика ли сами я мен
на вечен сън, за ужас и провала
теб може да разбуди.
Ослепен,
аз няма да я видя, — оглушен,
аз няма да я чуя: в мрак предстала
и шепотно зовяща.
Но тогаз
ще сетя твоя първи трепет аз,
о символ на живот! — и не, живота
не ще успей на ужаса в хомота
живот да те направи…
Че готов
на всичко, аз те нося — и крепи,
крепи ме любовта, любов!
Спи-спи!…

НАПРАЗНО, МАЙКО

Напразно, майко, се боиш,
че скитане ме изхаби, —
че ти си вече, може би,
от син забравена остала.

Напразно, майко, се боиш…
Та мога ли забрави аз
немилостивата онази,
живот която ми е дала?

ПРЕД ЩАСТИЕТО

Най-после ето те — и чакаш,
о щастие, без свяст желано
през дълъг ред мъгливи дни!
О щастие, безумно звано
през толкоз нощи в тъмнини…
Душа в душата на света,
ти — кървав цвят на любовта.

И ти пред мене ще застанеш
с букет от рози на гърди.
С венец от грейнали звезди…
И ти мъглите ще разсееш,
но ти в пустиня ще огрееш,
о щастие, тогаз!
…Букет от рози на гърди
на пясък ний щем разсади.
О, щастие — и аз!

И ти пред мене ще застанеш
в звезди, сияйно — непонятно,
в цветя, потайно — ароматно…
От блясък аз ще ослепея
и навсегда ще да закрея,
о щастие, тогаз.
…И сляп ща тебе похабя,
безсилен — мене щеш уби.
О щастие — и аз!

Пред мене ангел ще предстанеш,
о щастие и радост —
о щастие и радост навсегда!

Вампир над мене ще застанеш,
о щастие и горест —
о щастие и горест — и беда!

МАЙЧИНА ЛЮБОВ

Аз всичко съкруших, до сетнята мечта в сърцето,
и всичко угасих, до сетнята звезда в небето:
сред тишина и мрак политнах сетнем към леглото,
разтласкал вече с крак руини от добро-и-злото.

И рекох: сетен мра. Но ей продума в тишината,
ти, майчина любов, и ей застана в тъмнината
неспомнена пред мен: глава изправих в изненада,
повгледах се смутен и леден ужас ме облада.

Аз всичко съкруших, но ето всичко оживява
вдън твоите очи — и тям живее в глъбините;
аз всичко угасих, но ето всичко засиява
от бликнали лъчи, на твоя поглед от лъчите.

Аз с мисъл те допрях — и пулса ти навеки бие:
лицето ти видях, сърцето кой ще ми открие!…

На свет скрижал кивот за цялата вселена —
на смърт и на живот съзвучност, химна вдъхновена.

Аз всичко съкруших, но ти стоиш несъкрушима,
и всичко угасих, но ти блестиш неугасима:
загадка от гранит — по-непрозрачна то гранита,
и пламък страховит — и в пламък бездна страховита!

ЗАТМЕНИЕ

Горко ти. Неволно може би,
неволно, но внезапно потъмняла,
моята любов ти днес уби.
И горко ти, жена. Бездихно занемяла,
и стоиш и гледаш. Туй е тя,
невинната: как хубава изглежда
в накит от увехнали цветя!
И те са твои: първата надежда
ти през май и беше дала с тях…
Любувай се. Тя сякаш е заспала
Устните и дишат още смях.
Тя сякаш спи засмяна под воала
на лазурния си майски блян…
Продумай и: не ще се тя събуди,
мрътвата навеки. Да, без свян
най-тихо с нея се прости: без луди
викове на укор или жал…
Заслужва тя, в прегръдките на гроба,
помена с добро: тя бе кристал
от чистота. Заслужва тя без злоба
спомена в сърце — и той ще тлей
в сърцето ти, навеки люта рана…
Взирай се. Тя тъй ще оживей,
от светла нежност цяла изтъкана,
призрак в твоите следи. Сама,
къде ще бягаш ти? Уви, където
можеш и намериш: и в тъма,
и в светло се укрий… Търси сърцето
майчино, търси на мъж любим
прегръдките: търси навсъде… Няма
да намериш мир — в отровен дим

всегда и вред… От пъкъл по-голяма
бездна разкаяние: тъй нов
живота-път те чака… В горест няма,
аз ще жаля тебе и любов, —
своята любов!

ЧУДОВИЩЕ

Чудовище си ти, чудовищно дете
на престъплението и позора,
но дебном тебе са родили те,
далеко и на сатана от взора:
родили гнъс и срам! При твоя вид
тях ужас ги превръща в камен зид.

Чудовище за гнъс, обзидано в тъми,
притиснало гърдите на земята:
земята те безчувствена кърми
с дванайсетте отрови на змията.
И ти растеш, но не стареещ ти:
далеч над тебе времето лети.

Чудовище за срам, безименно… И вход,
и път и вход към тебе дали има,
загадка е под тоя небосвод,
нито загатната, нито решима.
Не виждаш лъч, не чуеш звук отвън,
и пак за тях копнееш в тежък сън.

Чудовище си ти, но колко бих желал
при тебе да проникна в тъмнината,
и как сърдечно бих те приласкал,
о жива плът и дух на самотата!
И как блажено ще гориш тогаз,
и как се бих при тебе стоплил аз!

ВИДЕНИЯ

Небе — куршумена безкрайност — отразено
през ледена кора в куршумени води.
Самотен коленичил на леда, смутено
през него гледам аз: ни слънце, ни звезди, —
ни ден, ни нощ, — безцветян здрач — мъгла. Безцветни,
край отражението мое сенки рой
минуват и не спират: сенки мимолетни,
залутани безцелно, жадни за покой.

Аз виждам своя образ там: изпод водите
държат подводни храсти в кървави бодли
челото изранено. Съскащи и зли,
през моите уста на хаоса змиите
подават сноп езици. Камък там лежи,
и камък остър на гърдите ми тежи.

Не съм аз там — не съм това — не съм!… Безцветни
край сянката ми шетат сенки рой,
залутани безцелно, жадни за покой…
Минуват сенки: в погледите мимолетни
и съжаление и уплах се чете.
Минуват, заминуват и не спират те.

ВЪЗХОД

...Наоколо ми кърваво се плиска
море: люлее ме вълна.
И в бездната ту плаче, ту се киска
на злото демон; — глъбина
под мене се тъмней... Море се плиска.

...Това са те, това са те, вълните,
на мътния живот вълни,
обагрени с кръвта ми. Ти в гърдите,
ти най-жестоко ме рани —
и огън-рана зей... Посред вълните.

— Посред вълните морски в шемет мудно
проглеждам аз. Вълшебно грей
зора след бурна нощ. В душата чудно
прониква утрен лъч. Немей
и бездната... Море се плиска мудно.

...Това си ти, това си ти, огряла —
на туй сърце, на тез гърди
изкъпана в кръвта. Ти, кръв проляла,
ти бе в обагрени води,
в най-чистата стихия... Ти, огряла!

...Сияние вълшебно — и слепея.
Ни облак в пламнал небосвод
за миг да те притули. И не смея
пред твоя гордия възход
миг поглед да открия... И слепея.

НЕ СИ ВИНОВНА ТИ

От други свят съм аз — не си виновна ти,
дете на прах-земя, на прашните мечти;
не си виновна ти, от тебе исках аз
не сажди на страстта, а дух кристален мраз.
От тебе исках аз да бъдеш огледало
на моята мечта сред ясна самота:
вълшебно огледало, живот и образ дало
на моя хладен блян, от светъл бронз излян.

Не си виновна ти, от други свят съм аз,
не зная прах и дим в приоблачния мраз;
от други свят съм аз, що можеш стори ти
за моя снежен сън и ледени мечти!
Що можеш стори ти, не арфа яснозвучна
за тайната в тъма ридаеща сама, —
не арфа яснозвучна, с душата ми съзвучна,
дозела песента на радост-горестта!…

КОПНЕНИЕ

Все туй копнение в духът
все туй скиталчество из път
на който не съзирам края.

И поглед вечно устремен
напред, към утрешния ден
без там пристанище да зная…

САМОТА

Когато майска нощ покрие тъжно
с косите си разпуснати земята,
и понесат зефири ароматни
въздишките потайни на цветята,
и сълзи като милион брилянти
избликнат и поръсят небосвода —
тогаз
как дивно се възраждам аз
сред майката природа!

Тогаз и в моите гърди заглъхва
шумът на дневни суети;
тогаз и в моите гърди въздишат
безименници рой мечти;
и в моите гърди избликват сълзи,
топи се грейнала душа:
щастлива,
душата ми копнееща се слива
с великата копнееща душа
на майката природа...

И чезна аз в копнението вечно
на мисълта сред тайната дълбока,
и чезна аз в копнението свято
на тайната сред мисълта висока,
и падам на колени и подигам
отслабнали ръце към небосвода:
смирен,
духът се моли, възроден
сред майката природа!

Тогаз духът в смирение разбира
тъмата в толкоз светлина;
тогаз духът в смирение постига
зарята в толкоз тъмнина; —
и аз горя сред пламъците нежни
на вечната душа — и мра:
унесен,
аз тихо глъхна, като тиха песен —
в прохладна сладост на гърдите мра
на майката природа…

ДЕМОН

Аз съм вихър и мъгла,
владея царство без предел:
че имам орлови крила
и ноктете на орел.
Аз съм вихър и мъгла:
не зная време, нито цел
в размах, пориви и стремеж.
Аз съм зной и скреж.

А ти си плаха гълъбица.
Напразно се боиш от мен.
Ще бъдеш ти, с орел самин, с орел орлица.
И благослови тоя ден.

Изгубена те найдох — вездесъщ,
и те обгърнах, тъмен и могъщ.
Далеко ще те отнеса:
отвъд най-смелата мечта.
Високо ще те изнеса
на горда самота
в призвездния предел.
Духът ми е орел.
И аз живея там.
Но аз съм сам…

Да бъда зной, да бъда скреж!
В подземни пламъци горях
и нивга никого не сгрях.
Без цел размах, без път стремеж!
В свръхземен студ се вкамених
и никого не разхладих.

Напразно, плаха гълъбица,
напразно се боиш от мен.
Ще бъдеш ти, с орел могъщ, с орел орлица…
И благослови тоя ден.

Аз имам орлови нокте:
и жар и лед — това са те
в ярка острота.
Далеко… и високо… там,
където аз живея сам,
другарка в будна самота,
ти в пламък ще се вледениш,
под кървав студ ще изгориш.

Че с ноктете на орел,
пронизал тая плът,
ще досегна твоя дух…

Далеко от света, високо над прахът,
в призвездния предел, —
зрение и слух —
ще бъде в огън тая плът,
а лед ще бъде твоя дух!

И горко ще ридаеш ти,
ще прокълнеш рождения си час:
земята и небето ще кънти
от твоя стон, от твоя глас,

Тогаз ще дойде и часът
за нашия задружен път:
на моето безумие часът,
за твоето блаженство кратък път!

И грабнал те в ноктете си тогаз,
с тебе лих ще полетя;
и както бурята премята
заграбен лист, така и аз
бясно ще те завъртя
между небето и земята.

Онуй, което чакам сам,
най щедро тебе ще го дам:
в пиянство, в шемет над света
блаженството велико на смъртта.

И ще размахам пак крила
без път, в пориви и стремеж,
вихър и мъгла,
с нокте на хищник — зной и скреж…
И ще размахам пак крила,
понесъл горестно самин,
вихър и мъгла,
за тебе споменът един.

Напразно, плаха гълъбица,
напразно се боиш от мен.
Ще бъдеш ти, макар за миг, с орел могъщ,
с орел орлица…
И благослови тоя ден!

ЕДНА ДУМА

Добро и зло, началото и края —
събрал ги бих в една-едничка дума.
Език не ще я никога издума…
Че аз, о моя скръб, че аз я зная
без слогове, без звук.

Да, тя е тук,
под моето чело: тревожно сладка,
безкрайно дълга и безмерно кратка,
и тъмнина и плам.

Не, тя е там,
на голата стена: звездица снета
от ясното небе, да грей в несрета
по тъмната земя.

Като змия
тя огнена пронизва тъмнината
и свети между мене и стената,
по-жива всеки миг.

Уви, с език
човек не ще я никога издума,
свещената и все проклета дума…
И хреснал бих чело в стената: първи,
но първи аз ли бих я писал с кърви?

БЛАГОВЕЩЕНИЕ

Прохладен лъх от ангелско крило,
о ангел, о дете,
зефирен лъх от ангелско крило
сред зной облъхва моето чело;
отпаднал ме лелее нежен сън…
Зора се зазорява вън.

Мелодия неземна сред нощта,
о песен, о дете,
мелодия вълшебна сред нощта
лелее и приспива мисълта:
зора се нова зазорява вън
и празничен се носи звън.

Душата ми тъгува и мълчи,
о сълза, о дете,
душата ми бленува и мълчи —
и тихо капят сълзи от очи:
аз слушам празнично тържествен звън
през утрен сън — уви, през сън…

25 март 1906

А ТИ УМИРАШЕ

Денят се раждаше сред шум, а ти сама —
а ти умираше: той в леките одежди
на доразсветната полутъма,
а ти в благоуханните надежди
на ранната си младост. Ти сама
в света, в душата ми! — умираше сразена,
от що — ? Умираше затуй, че бе родена.

Душата ми ридаеше; струна
изпъната в очакване над тебе,
ридаеше — една, —
в очакване — една! — и пак да те погребе.
Под твоя дих изпъната струна,
душата ми ридаеше тъй сладко, чакаше тъй
странно, искаше и тебе,
искаше и себе, обручена с тебе, мрътва да погребе.

Денят се раждаше: за сетен път
ти виждаше деня; — не ужаса безкраен
зад образа безгрижен на денят:
деня безоблачно сияен
по неговия вековечен ред и път…
Душата ми ридаеше тъй сладко, чакаше тъй
странно, искаше и тебе,
искаше и себе, обручена с тебе, мъртва да погребе.

УГАСНА СЛЪНЦЕ

Угасна слънце, няма я луната,
в небо звезди не ще изгреят пак!
И аз лежа безсилен да се дигна
изпод нависналия леден мрак!

Примлъкна звяр и птица: нивга ехо
не ще се чуе вече по света!
И аз лежа безсилен да извикам
в безмълвието гробно на нощта.

И аз лежа безсилен: срещу мене,
с мъртвешки лъсък в хлътнали очи,
чудовищния сън на вековете
остава неподвижен и мълчи.

И няма да се дигна, да извикам:
сковало ме, чудовището бди
на устни с прясна кръв, последна капка,
изсмукана из моите гърди…

ЩЕ ДОЙДЕШ ТИ

Ще дойдеш ти, очакван ден.
Изгубих аз човешка мощ
в безсъница през дълга нощ.
Ще дойдеш ти, спасител-ден.
Разметнал пурпур и лъчи,
към вечността повил очи,
зора ще зазориш над мен.

Ще дойдеш ти, очакван ден.
Вампири много сред нощта
без жал ми смукаха кръвта.
Ще дойдеш ти спасител-ден.
В море от мрак и светлина
внезапно кипнала вълна
ще грабне нежно дух ранен.

Ще дойдеш ти, очакван ден.
Ще дойде с тебе най-подир
в безсъница сънуван мир.
Ще дойдеш ти, спасител-ден.
Ще пламне тъмен кръгозор,
ала засенил моя взор,
ще бдиш ти царствено над мен.

Ще дойдеш ти, очакван ден.
С вестително протяжен звън,
по-тих от песен в утрен сън,
ще дойдеш ти, спасител-ден.
И в умиление тогаз — ще плача аз
самси над своя труп студен…

Ще дойдеш ти, очакван ден!

ПРОЗРЕНИЯ

РОДИНА

Обичам те, родино, и ме трови
поради тебе често ядна скръб,
под гнет стоименен превивам гръб
и влача аз, неволник, твоите окови…

Но що си ти? Земя ли в някои предели?
Пръстта на тоя дол, на оня хълм,
еднакво мрътва в зной, под дъжд и гръм
която днес един — друг утре ще насели?

Къде си ти, къде, родино моя?
Нима сред тая повилняла сбир
от вълци и кози — на длъж и шир
потирена, чието име е безброя?

Не си ли ти на майчиното слово,
що най-напред погали моя слух,
не си ли откровителния дух:
на словото, — на битието вечно ново?

Но то… но то е в мене, тук, където
ридае миналото — тъмен ек,
и дето бъдащето — зов далек,
нашепва сънищата здрачни на сърцето.

И ти си в мене — ти, родино моя!
И аз те имам: радостта е скръб…
Че под неволно бреме вия гръб.
И аз те имам — за да бъда сам в безброя.

АЗ СТРАДАМ

Аз страдам. И в самозабвението на труда,
и в саморазяждането на покоя, —
на битието в зноя,
на извънсветовни блянове в студа —
кога летя, когато падам,
аз страдам.

Издигам ли се — дигам се, под мен
по-страшна бездната да зине;
литна ли стремглав надоле устремен,
душа копней на светло да почине.
И винаги напред, и всякога надиря…
Аз вечно диря.

И страдам. Аз презрях
радостите на живота. Страдам
в доброто ясно — в тъмен грях
когато падам,
аз страдам.

И търся. И в страдание живот се изхаби,
да търся — все страданието, може би.

СФИНКС

Зловещо се възема кървава луната
и никнат безпокойни сенки на нощта;
задавени въздишки — плаче тишината…
Сърце ми се не сепва, сам-само в света.

На спомени неволни сенките печални,
безкрайна върволица, никнат пред очи:
другари изнурени, дрипави и кални…
Сърце ми ги не вижда: вижда и мълчи.

Повехнали тела на блянове омайни,
разръфани шибои — нито дъх, ни цвят, —
пребулени се влачат плачещите тайни…
Сърце ми чуй-ме чуе, сам-само в цял свят.

И сфинкс един ме гледа — камък неподвижен,
с коварство притаено в поглед без лъчи,
унесено замръзнал, странен, непостижен:
сърце ми всичко знае — вечно ще мълчи…

СЛОВА

Слова, на изповед слова в душата ми се раждат,
раждат, мрът, —
въглени, които пламват — въглени, които светят
в моя път —
които гаснат.
Берат се и река ще да нараснат
в гърдите ми на разкаянието сълзи
непрестайни,
разрушително потайни,
и пак ще бъде лед ледът им разтопен:
че аз съм сам, че няма никой окол мен.
И до главата ми с участие склонил глава,
кой на утеха тихите слова
ще мене да промълви тепло, беззаветно?
И сълзи, в обич сълзи, безотчетно
за мене с мене да пролей,
кой ще дойде тук?
Безмълвие — ни звук.
Гробище зад мене, гробище пред мене се тъмней.

СТОН

На Лора

Душата ми е стон. Душата ми е зов.
Защото аз съм птица устрелена:
на смърт е моята душа ранена,
на смърт ранена от любов…
Душата ми е стон. Душата ми е зов.
Кажете ми що значат среща и разлъка?
И ето аз ви думам: има ад и мъка —
и в мъката любов!

Миражите са близо, — пътя е далек.
Учудено засмяна жизнерадост
на неведение и алчна младост,
на знойна плът и призрак лек…
Миражите са близо, — пътя е далек:
защото тя стои в сияние пред мене,
стои, ала не чуе, кой зове и стене, —
тя — плът и призрак лек!

ПРЪСТЕН С ОПАЛ

Мечтата ти е очарована робиня
на моята душа, която те зове;
ще дойдеш ти накрай световната пустиня,
отсам преградни бездни, върхове.

Кристално чиста, като висините сини,
намериха те спяща жаждащи мечти, —
в съня на твоите шестнадесет години
душа те възжела и похити.

На бездни, върхове, неведоми пространства
мечтата ти лети-прелита в бодър сън —
и чуя аз, в нощта на тъмни окаянства,
спасителния предразсветен звън.

Ще дойдеш ти, заря-невинност всепобедна,
в одеждата на своя ароматен свян
и то ще бъде час на изповед-последна,
сияние в един вълшебен блян.

Душата ми над тебе бисер ще поръси,
че ти ще бъдеш роза, аз ще бъда май.
И ние ще горим унесени в съня си —
и като дим в небето ще намерим край.

ОБИЧАМ ТЕ

Обичам те — въздушно нежна, в нежна младост,
като на ангела сънят,
и сън си ти вещателен за тиха радост
в нерадостта на моя път,
и първи път за изповед в сърце ридае
доброто и грехът,
и ето ден — и ето тъмнина е.

Обичам те, защото плуваш в полумрака
на своя неначенат ден,
и мисля аз, че ти си Тя! — че тебе чака
духът, години заблуден,
и в океан мъгла се взирам и страдая,
към тебе устремен,
и ето ме на бездната на края.

Обичам те, защото се усмихваш — кротка
пред застрашителна съдба,
и няма кой да чуе в устремена лодка
предупредителна тръба,
и няма да ме спре (защото аз те любя!)
ни укор, ни молба —
и себе и, и тебе да погубя…

НЕ БОЙ СЕ И ЕЛА

По стъпките ми редом никне жълта злоба,
аз семето на зло неволно сея вред;
миг негде ако спра, пред мене зине гроба
на всеки идеал — и бързам пак напред,
тъй може би проклинан в майчина утроба…
Но ти ела, напук на орисия зла,
не бой се и ела.

И съсък на змии, и крясъци на жаби
аз чуя недосяган в тъмни самоти;
ден взора ми лови, нощ думите ми граби,
самси неведнъж обсипах с клевети,
че сила ме задавя сред безброя слаби…
Аз себе си ломя — от мене бягат Те,
но ти ела, дете.

Ела свидетелствувай — в мрачна безнадеждност
как чезна за доброто, как му вярвам аз;
ела свидетелствувай колко тепла нежност
душата ми опази в тоя леден мраз;
свидетелствувай още лудата безбрежност
на моята любов… Напук на участ зла,
не бой се и ела.

ПРОКЛЯТИЕ

Душата ми, жена, душата ми бе храм
на смелите мечти и светли вдъхновения.
Проклет часа, когато те въведох там! —
Когато сред безименните въжделения
посегнах и извиках: името и знам.

Въведох те светица върху царствен трон,
на моя девствен блян облечена в порфирата.
И волята ти, думах, нека е закон:
доспехите на воин, на поета лирата,
благослови ги! — шепнех, в тих молитвен стон.

Но стана ти и с яд, разметнала коси,
одеждите разкъса, — своето нещастие! —
Кикотене безумно храма огласи…
Ти в блудна голота вертеп на сладострастие
душата ми направи: че бе — което си!

Проклет, жена, часа, когато жадна плът
внезапно те съзрях в мъглата на молитвите.
Посърнали, сънливи дните се влекът…
Угасна жива мощ, калена среди битвите!
И плач е песента ми, плач в изгубен пьт.

ВСЕ ПАК

...Но пак те любя аз. Любя те, защото
от тебе съм далеко — може би
тъй, както е далеко злото от доброто;
защото сме чадата може би
на две враждуващи съдби.

...Но пак те чакам аз. Чакам те, защото
обичам чудесата — може би
ще се досегнат с нас земята и небото:
защото и душата може би
без вяра нивга не скърби.

— И чакам влюбен аз: може би защото
пред радостите скръб ще избера,
до смъртен час за тебе да блуждай окото;
защото радостта ще избера —
от скръб за тебе да умра.

ДВЕ ДУШИ

Аз не живея: аз горя. Непримирими
в гърдите ми се борят две души:
душата на ангел и демон. В гърди ми
те пламъци дишат и плам ме суши.

И пламва двоен пламък, дето се докосна
и в каменът аз чуя две сърца…
Навсякъде сявга раздвоя несносна
и чезнещи в пепел враждебни лица.

И подир мене с пепел вятъра навсъде
следите ми засипва: кой ги знай?
Аз сам не живея — горя! — и ще бъде
следата ми пепел из тъмен безкрай.

ЩЕ БЪДЕШ В БЯЛО

Ще бъдеш в бяло — с вейка от маслина
и като ангел в бяло облекло...
А мисля днес; света прогнил от зло
не е, щом той е твоята родина.
И ето усъмних се най-подир
в невярата тревожна — искам мир.

И с вяра ще разкрия аз прегръдки,
загледан в две залюбени очи,
и тих ще пия техните лъчи, —
ще пия светлина, лечебни глътки.
И пак ще се обърна просветлен
света да видя цял при ярък ден.

И нека съсипни се той окаже!
(Веднъж ли съм се спъвал в съсипни,
залутан из среднощни тъмнини?)
Аз бих намерил и тогава даже
обломки, от които да създам
нов свят за двама ни, и свят, и храм.

ШЕПОТ НАСАМЕ

I

Дъжд, все дъжд: небето сълзи ли пролива
над оголялата земя?
Мъгли — бездънна паст, — прозината ламя,
вечно сива…
Изчезна пролет в спомена далече.
Нима ще да се върне? Няма да се върне!
Нивга вече.

Сълзи — в песни за света: плачи додето
изплачеш ледено сърце,
плачи на жадна мъка в сухите ръце,
с лед в сърцето…
Изчезна пролет в спомена далече.
Нима ще да я сънуваш? Няма да сънуваш!
Нивга вече.

II

Разтръгната е радостта — проникната,
обезплодена,
а скръбта
презряно е разбита — чаша доцедена.
И горко ти душа от хладен яд пропита!

Живот в живота и света — загадка с присмех
разрешена,
а смъртта

на блянът от воала смело е лишена.
И горко ти душа все дишаща остала!

III

Една муха се бие по стъклото на широкия прозорец.
Тук вътре мека топлота, приятност
и нечий шепот в странен полусън;
средизимна, мрътвосива необятност,
простора се открива там отвън.
Една муха се бие по стъклото на разделния прозорец.
Къде се тя стреми — мушица, шушка — ?
И аз се взирам, ето я колос,
вселената засенил и се люшка
пред сянката си гръмнат, — ням въпрос — !
Една муха замръзна връх стъклото на студения прозорец.

НИРВАНА

Б. Пеневу

Спят вечните води, безбрежните води — бездънни,
но в тях се не оглеждат небесата звездни,
и бродим ний наоколо безсънни,
и тръпнем пред безмълвните им бездни.

Спят вечните води, бездънните води — безбрежни,
над тях се не навеждат хоризонти мрачни…
И впиваме ний поглед безнадеждни,
и тръпнем пред догадките си здрачни.

Предвечните води, всевечните води — кристални,
бездънни и безбрежни, призивно прохладни…
Но страх ни е да пием, нас — страдални,
безсънни, безнадеждни, знойно жадни.

ТОМА

„Огън в угнище угасна,
сънен мрак навява сън.
Глас… тревога ежечасна!
Кой над пропастта опасна
пак увисна отвън?
Сънен мрак навява сън,
глас — тревога ежечасна, —
глас ли, или ветрове!
Кой ме буди и зове?“

(Ний сме десетте мъже избрани,
ти не знаеш, о Тома!
Ний сме факлоносците, призвани
да творим деня в тъма.
Ние сме десетте мъже, всегдашни
милосърдци сред беди.
От небесните звезди
ний запалихме факлй: безстрашни,
ден творихме низ тъма…
Отвори ни, о Тома!)

„Стар съм, гаснат стари сили,
вестоносци на денят!
Кръв не блика в кръвни жили:
сто уста са нея пили,
непознати в тъмен кът.
Да отворя на денят? —
Стар съм, гаснат стари сили,
ослепяха и очи…
Ад не виждам тук лъчи!“

(Повилнели бури ни факлйте
угасиха, о Тома!
Облаци покриха и звездите,
вредом зина пак тъма.
Ти изтръгна искрите от камък,
буен огън стъкна сам.
Зад предвръшна бездна — там
връх се губи: жив небесен пламък
пак да снемем — и тъма

посвети ни, о Тома!)

> *„Тука огънят угасна,*
> *вън е бездната ужасна —*
> *край не чакам на тъма…“*

(Помогни ни, о Тома!)

> *„Догоряха стари сили,*
> *кръв не блика в кръвни жили —*
> *оплачете ме в тъма…“*

(Съжали ни, о Тома!)

ДУХЪТ НА ВЪЖДЕЛЕНИЕТО

Зората ти е, казах, мрежа златни думи,
но вечерта настъпва сред потоп от глуми
над всеки метал — на прах обърната ръжда; —
в далечината близък, в близостта далечен,
от изгрев до заход на самота обречен,
дух, как се ти зовеш? Той рече горд: Вражда!

Размаха ти е, казах, в паяжинни връзки
и нищо не преграждa устремите дръзки
на твоя смел подем — подем над суша и вода…
И тук си тъй велик, и там си толкоз дребен,
но винаги бунтовен, всякога враждебен,
какво желаеш ти? Той рече: Свобода!

Орел си ти стървник, железен ти е клюва, —
от крой до край в света неумолим воюва,
победно мълчалив над щастие и над беда;
но в сянката ти само остана незабоден
изостреният нокът, и ти не си свободен…
Не чух ответ, но сякаш — той промълви: Да!

МАСКА

Вл. Василеву

Ден карнавален, времето неделно
зовеше хората навън: тълпа
гъмжеше из града. Безцелно,
в печал, която нивга не заспа,
се лутах аз. Свръхземните въпроси,
които никой век не разреши,
дълбаех ням. И близко, до уши,
чух tambourin; — ръката, що го носи,
ме перна по лице, с изкуствен лозов лист:
„Хей, смърт, дай на живота път! Oh qu’il est triste…“

Като залутан слънчев лъч игрива,
маскирана вакханка с волен смях
напреде ми се мярна. Да разлива
коса поток от злато аз видях
въз хитра голота на свежо рамо.
И сетне — миг — разкършена снага
изчезна в роя като блян. С тъга
на страстен зов кънтеше само
смехът ѝ още. Странния парфюм
на женска плът задави моя ум.

И в непонятен тласък подир нея,
улисан из тълпата като луд,
без сълзи плачех аз: „Мрътвея —
ти каза истината: рано в студ
сърцето ми замръзна; мисъл тъмна
коса на смърт размахва… Беше ден,

свалих аз маската му и пред мен
въздъхна нощ, и вече се не съмна…
Смъртта — не виждам друго в белия кивот
на твоите скрижали тайни, о живот!“

В безумен сън унесен, сред оная
забава на стохилядния град
и без да се опомня, че не зная
кого преследвам, аз нареждах: „Млад —
на младост зноя не усетих. С ласка
край мене, о живот благоухан,
защо не спреш? Сразително желан
на всяка смърт, що значи тая маска — !“
…А пътьом, чак до късни тъмнини,
с конфети ме обсипваха жени.

Nancy, 1907

КЪМ БРЕГА

На брегове незнайни криволици смътни,
загадъчни ръмежи на вълни попътни
— и денонощен път…
Видения ту лъчезарни, ту печални,
сред брачни тържества камбани погребални
— и тътне из простора всеки кът.

На изстъплени сили мъжките размахи
и женствени възгласи, радостни и плахи,
досягат моя слух;
задавен плач на изкупителните жертви
и стонове над въжделенията мъртви
кошмарно надделяват сънен дух.

Нечуто се докосват изхабени корди,
в смирена жалост глъхнат звуковете горди —
немее чужди бряг…
Затулят се нататък корабите малки,
без диря да оставят гмежите им жалки, —
вълни се кискат глухо в своя бяг.

ДА СЛАВИМ ПРОЛЕТТА

Да славим пролетта! Въстана Слънцето могъщо
в царствен небосвод…
Да славим него — вечно също
в гордия си ход
и с дръзкия си вид. Земята се пробуди…
Милион стрели на пламналия взор
замрежиха кристалния простор,
докоснаха Земята. И Земята се пробуди.
Ето озова се тя
в премяна брачна — дева под цветя,
готова за прегръдки луди.
И настъпи Пролетта… Да славим Любовта!

И да осмеем злобата — оназ,
която никога не дреме:
злобата на вечнопобеждаваното Време,
против зноя мраз!
Защото Слънцето я найде хладна, под саван
— възлюбената своя —
черна я видя, видя я да възправя дрипав стан,
позна я на магиите в безброя…
И настъпи час на страстен пир —
за посмеяние над млъкналата злоба:
ето наи-подир
часът на кипналата мощ и трепета на
жадната утроба.

Да възславим Пролетта, Земя! — че славата на Дните,
Слънцето съм аз, Мъжът… Победна светлина —
за тебе грее моя поглед, о Жена,
и доле тук, и там от висините!
Виж ме в погледа грабливи,
в жегата на моето задъхано лице;
познай ме в бляновете срамежливи,
в шепота на твоето разбудено сърце…
Ела в прегръдките ми златни, —
Слънцето съм аз! След миг ще бъда облак — аз, Мъжът,
обилния с лъчи и влага. Аз съм дух, а ти си плът;
безсмъртието — чародейство на цветята ароматни.

Чародеен цвят — целувката цъфти на твоите уста, —
цветята аз ще оросяǃ… Магесника враждебен,
Времето ни дебне; в лабиринт вълшебен
Времето ни гони, — тъмна суета!
Цветята аз ще оросяǃ… Непобедима младост —
Любовта е в нас. И пак настъпи час
на обновителния шемет, лъчезарна радост.
Времето ни гони, ние ще го уморим; а в неговия край —
и бряг, и ***родното начало*** *Любовта ни ще узнай…*
Аз Слънце, ти Земя, сега сме дух и плът,
        единството ни — сладост, —
дъх на Пролетта.
        Да славим Любовта!

ПО-БЛИЗО ДО ЗАХОД

На битието вихъра не спира, —
що е ден и мрак?
Вървим нагдето морен ден умира,
и няма да се върнем пак:
ни мигновение покой и мира —
вървим, що значат път и брод?
Направо към заход! Направо към заход…

Не пречат нам световните премежди, —
вярващи души!
Извън света са нашите надежди,
след тях ни жаждата суши:
развява вихър пътнишки одежди,
сияе в пурпур небосвод;
далеко на заход! Далеко на заход…

Денят издъхна вече и не свети, —
да затворим взор!
На вечността свещените завети
огласят явствено простор:
от радостно смирение обзети,
да продължим уречен ход:
по-близо до заход! По-близо до заход…

МАЙСКА ВЕЧЕР

Забулена вечер, гадаеща младост,
с мечтателен шепот пристъпва едва:
— предчувствия смътни за скърби и радост
в гърдите ми ронят невнятни слова.

Зефири отбулят вълшебна съблазън,
целува я месец по тъжно лице;
— надежди възтържни и тайна боязън
отново вълнуват безсънно сърце.

И сянка припада край сянката в жажда —
преплитат се, чезнат по златни листа:
— мечта на мечтата се нежно обажда,
посреща мечтата позната мечта…

НЕДЕЙТЕ Я РАЗБУЖДА

Душата ми заспива в скута на нощта:
недейте я разбужда.
За всички чужда,
сирота бездомна по света,
тя може би умира в скута на нощта:
недейте я разбужда!

Под своя плащ подет от ангели-звезди
нощта бди меланхолно.
Детето болно
приласкала с горест на гърди,
над своя плащ подет от плачещи звезди
нощта бди меланхолно.

Спи сирота душа, затворила очи,
и кротко се усмихва.
Нощта притихва
и без дих приведена мълчи:
мре сирото дете, затворило очи,
и кротко се усмихва.

В ЧАСА НА СИНЯТА МЪГЛА

На моите внучета
Найден, Малинка и Ганка

Седя и гледам от прозореца: деца
играят вън; — сега е утрината тяхна
и пролет грее на безгрижните лица.
Един ли цвят пред моите очи увяхна?
Седя и гледам: спомени придавят гръд.
Неволно пита взор посоките далеки,
където се преплитат пътища, пътеки…
Що иде тук — и кой отива там, — отвъд
сребровъздушните стени на кръгозора?
Но кой ще назове честта и кой позора?
Деца, боя се заради вас.

Извършва слънцето заклетия си ход
над вашите глави открити. То прижуря —
и облачен дими припламнал небосвод.
Аз зная що е пек, аз зная що е буря.
Отдавна вече бдя — пребродих своя ден…
Деца, седя и гледам с горестна усмивка.
И кой ще ми натякне моята почивка?
Но на прозореца завесата пред мен
да падне чакам аз. От молниите блясък
ще свети вам по пладне. Бурята навън
ще заглушава вашия безсмислен крясък.
А без видения ще бъде моя сън.

Разръфани и прашни, вечерния хлад
най-сетне ще ви лъхне. Морно меланхолни
чела ще наведете. Спомена нерад
ще пари — като въглен — на душите болни, —
като забита и прекършена стрела.
А медлено ще чезне вечерна позлата
на висоти, остали тайна за мечтата.
И ето в оня час на синята мъгла,
когато млъква шум и тишината стене,
при своите прозорци седнали без мощ,
спомнете си, деца, спомнете си за мене
и прошепнете — лека нощ!

МОЛЕТЕ НЕУМОРНО

Молете се на царя — златокъдър ден, — владика сребролик
над черното безмълвие: молете се на царя,
когато рано той, в роса изкъпан ден, ликуващ приотваря
на родния въсток кристалните врата…
Всеобличителен светлик
когато той прелей от край до край в нощта —
с издигната десница
възнесъл пламнала факла —
озърнат и засмян, надвластен и честит, сред
глухата мъгла…
На вихрокрила колесница,
когато отлети и своя щедър дар, с последен взор назад,
той лихо разпилее, — небокитен дар — разискрен звездопад.
Молете неуморно, сироти чада, в неведома тъмница:
„О царю, ние се боим! Когато се вестиш, пред твоя светъл взор
недвижими стоят, отрупани с цветя, вред скелети безмлъвни.
О царю, ние се боим! Когато отлетиш,
мъстителни и стръвни
възстават сенки гмеж, и следом и пред нас, по
схлупен кръгозор.

Боим се, остани! Боим се, наведи възнесена факла!“…

Молете се на царя,
небесните врати когато той отваря,
— и в предсънни самоти, когато ги затваря.

ЗОВ

Безшумно броди призрак на смъртта,
грижливо допокрива с бял саван земята, —
скрежно остьр дих посред нощта
по снежни равнини изсъхнал лист премята.

И мисля аз за тебе, майко, — там
на твърдата земя в измръзналата лазва:
тъжа аз за себе, майко, сам
в засипан път… И нищо път ми не указва.

Приведен броди призрак на смъртта,
бележи гробове из сивата далечност,
и мълчи съдействено нощта
с мълчанието будно на самата вечност.

Студено ти е зная, майко, — там
на тъмната земя в бездушните прегръдки;
страшно ми е тука, майко, сам:
безсънна мисъл трови дух с горчиви глътки…

Озърнат спира призрак на смъртта,
в небето зад мъгли се плахо месец тули,
властен зов се носи сред нощта,
гъстее мрак, готов и мене да пребули.

ПРИЗРАЦИ

Те греят с утро-ранната усмивка
на деня пред огледална капка спрян,
те плачат под жалейната покривка
на безлунна вечер — по несбъднат блян:
видения далеч пред мене откроени…
Любов, нататък впила погледи смутени,
дали то не са от миналите дни
отхвърлени там сенки домилели?
Знаеш ли назад пътека, в кривини,
настелени от листи пожелтели?

Те шепнат всеотдайно речи нежни,
през шумът на пладнята аз слушам тях;
те поледяват в тъмнини безбрежни
тишината полунощна с горък смях —
незнайници задъхващи се изнемощно…
Любов, всегда напред заслушана тревожно,
дали то не е от миналото ек,
отхвърлен в бъдащето недогледно?
Бягай и търси безмълвие — далек
към зевът на убежище последно!

МОЛИТВА

Душата ми е озлобена и жестока.
Майко, бди
над своя паднал син: днес злото и порока
дишат в моите гърди.
Една ръка в ръката ми трепери —
радва се усмихнато дете…
Къде я водя аз, към увенчаните ли двери
на отричания рай — и где са те?

Но ти си тук, над мене дух печален!
Майко, бди —
като луна среднощна с поглед състрадален
на злодеец по престъпните следи.

Дете — тя вкусва сладостта на шемета да гледа
в неизбродените бездни на греха.
Не аз ли я научих? Първа бе победа
първото притворство на смеха…
На бездна по ръба, към бездна нова,
късайки попътните цветя
и дишаща безгрижно тяхната отрова,
знае ли къде отива тя?

Душата ми е алчаща и хладна.
Майко, бди
над двама ни: пред волята ми безпощадна
на невинността защитница бъди!

ПОКАЯНИЕ

Отрекох те, проклех те някога, о боже,
и ето ме повергнат в прах…
Не милост осенява грешното ми ложе:
чрез твоята жестокост те познах!

Обичам аз — и страдам… И страданието към омраза
не е ли зов?
Ти с обич и омраза духом ме проказа, —
проказата нарекох аз любов.

Самотно ми е: чувствувам пустинята въздушна
и слънчевия жар!
Природата сияе мрътво равнодушна…
Защо съм посред нея жива твар?

Аз любя, но не искам, не мечтая!
И само знам —
аз знам началото; не виждам края,
не виждам и не питам що ме чака там.

От много върхове надничам, спущам се по
всичките наклони
и в бездната се губи моя път.

Навън окото сълза не порони; вътре сълзите ми
оживяха скорпиони
по жилите ми гмежно се влекът.

Отрекох се, проклех те, господи… и ето ме
сред пъкъла, и ето ме — сред пламък
вопия аз:
Кажи, кажи сърцето ми да стане камък —
и нека ме приспи навеки мраз!

СРЕДНОЩЕН ВИХЪР

Среднощен вихър — сякаш някой се оплаква.
В прозореца дъждовни капки, като пръсти,
припряно трескави потракват. Не очаква
душата никого — и сепната се кръсти,
робиня суеверна на безверен ум.
Среднощен вихър; пръскат капки: тъмен шум…
Трепери ли от студ в пустинята безкрайна
самата пустота? Из хаосни простори
едно страдание, една велика тайна
на моята душа говори.

Затрупана е в гробовете с пръст грамади
живяла нявга мощ: затрупани отдоле
покоя си заслужилите — стари, млади —
без радост и печал, от вчера и отколе,
почиват изнемогнали под своя кръст.
Затрупани са те с грамади тежка пръст.
А съкрушено — на пустинята безкрайна
из дихащите мраз продънени раздоли —
едно страдание, една велика тайна
на моята душа се моли…

Да бе на самощастие предвечно слънце,
тя би помръкнала и горко заридала;
да беше на утеха плът, до сетно зрънце
тя с драгост би се раздробила и раздала:
— Кому, душа — ? Душата ми навън се рве.
Там на страданието тайната зове.

— Плачи, душа — ! Душата ми се нямо кръсти.
Сама безпомощна, вън някой я очаква…
Треперят по стъклата вкочанени пръсти —
и безнадеждно страден, някой се оплаква.

СЛАВАТА НА ПОЕТА

Слава! Чувам аз понякога тая странна дума
при скръбавото име на поета: слава!
И като някоя обидна и жестока глума
да ми звучи тя нивга не престава.

Слава! Славата на идеали и полети
сред делничния блясък по стъгдите прашни;
тържествените клетви и свещените обети —
и отрезвленията страшни…

Славата на песен — може би за няман залък,
за дни без збвет или нощи без светило,
за болки знойни от зъбите на клеветник жалък,
на завист от забоденото жило…

Слава! Славата на недовършената песен,
на силом и без време скъсаната корда;
в душите ехо — ехото в души, покрити с плесен,
презрени от душата горда.

Слава! — чувам аз да славят и поета…
Слава —
за незабравата свидетелствена дума…
О присмех зъл! — Да ми звучи тя нивга не
престава

като обидна и жестока глума.

ПЕСЕНТА НА ЧОВЕКА

На д-ра К. Кръстев, мой благосклонен учител, неизменен другар и всегдашна опора през дни на изпитания

Един и същ на битието с урагана,
аз шеметно се нося, дух из океана
на тъмнина нестресвана от сън за ден,
без нявга мигом негде да застана,
напред самотно устремен.

Живота и смъртта крила ми са предвечни,
размахани задружно, — близки и далечни
предели аз не виждам сред размаха свой;
на мигновенията бързотечни
изгубих тягостния брой.

Къде отивам аз, терзан от знойна жажда?
Мечта подир мечтата гине и се ражда…
В тъма и сам — към светлина ли, към любов?
Из хаосите явствен се обажда
към мене нечий родствен зов.

През тайната на димните потоци звездни,
кръз ужаса на гробно млъкналите бездни,
заслушан аз минавам, — бди тревожен ум,

с надежда за минутите възмездни
на стигнат край в безкраен друм.

И може би в безкрая гоня аз граница,
с напразно вярван сън за бъдаща зорница
—
слепец пробуден, сляп отвека и навек…
И може би в заключена тъмница
от своя зов аз слушам ек.

ЦАРИЦИ НА НОЩТА

МЕСАЛИНА

Нощта се вие, прелестница властна,
върху гигантските плещи на Рим,
прегърнала го знойно сладострастна,
като любовница мъжа любим.
Премрежени са небесата сини,
лети звезда отронена в захлас,
благоухаят дремнали градини,
задъхан глъхне сребротъмен час.

Извърнала мъчително десница
навън, към оживелите тела
на статуите — младата царица,
сама в леглото си, ридай: „Ела…

Ела, подобие на Херкулеса,
аз чакам в шеметния водовърт
на страстите: ръцете ти къде са
прегръдка болносладостна до смърт!
Вземи я, прелъстителната хапка,
копнее плът за челюстта на лъв;
изпий я — усладителната капка
на бликнала в притома кръв.

Ела… Бъди подобен на Париса:
съдбата ненапразно твоя лик
тъй явственен в душата ми изписа,
да буди на безумието вик.
Аз искам, жадна като сред пустиня,
припаднала на каменни гърди,
да прося ласка: влюбена робиня —
отвъд света ме отведи.

Ела… Вести се равен на Орфея
с молитвен шепот в здрачна самота,

от ревност и възторг да онемея
пред светостта на твоята мечта.
На стръвен жад безсънната ехидна
заспала би тогаз и нежен срам,
незаглушена роза в плът безстидна,
ще цъфне с ароматен плам…“

И в пламенно безумие десница
извърнала към голите тела
на статуите — алчната царица,
сама в легло, ридаеше: Ела — !

КЛЕОПАТРА

Излезе римлянина: горди стъпки
заглъхнаха по мраморния под;
ала от хладни речи дълго свод
кънтя след него в ледни тръпки…
Суетен блян! На Цезаря синът
не бе на Рим женопоклонен чадо:
безчувствено оста сърцето младо.
Коварната царица първи път
видя безсилен своя лик чаровен:
царица над царете — и един
под огъня на погледа любовен
отмина той, всесилен властелин.

Де бяха те — единствена надежда —
на жива плът магесните цветя?
Пред сребърното огледало тя
раздра лукаво-траурна одежда,
изтръпнала в сьмнеиие и страх:
„Кажи, метал, на старостта ноктете
докоснаха ли царствен ствол? Крилете
на времето ли са навели с прах
златокоронна палма? Или есен,
дошла несетно, звездолистен клон
с увехнал плод накичи… и несвесен
сън още ме лелей на рухнал трон-?“

И дигна тя глава. Талази смолни
низпаднаха в безредна красота
и мрамора на жадна голота
        заляха светнали и волни.
Възсепна се в метала дишащ чар, —
царицата се взираше пленена:
от благовоние опиянена,
тъй пред Астартиния свет олтар
благоговее жрица. На колени,
приведена като пред божество,
издума тя словата вдъхновени,
поток слова в безумно тържество:

„На саморевност демоните злобни
горят за мъст! Не богове са вас,
съблазни — моя плът, до тоя час
ласкали, а мъже богоподобни.
Евнуха римски ви презря: така
безсмъртните за смъртната обида
жестоко отмъстиха. Но, Изида,
кълна се, майко на света, ръка
на земен мъж не ще докосне вече
неземен дар!…“ И пред обет свещен

Озирис се задъхваше — далече,
под образа на гаснещия ден.

А новодневната зора с тревога
видя пуст храма на Змията-бог.
И глъч изпълни царския чертог…
На златно ложе в изнемога
царицата лежеше. Страстен пир
на знойните желания кипежа
бе сякаш утолил. Но все тъй свежа
и прелъстителна — гробовен мир
тя вкусваше, с отровната милувка
на своя бог, на своята мечта!
Свещената змия в една целувка
замряла бе на нейните уста.

САФО

„Най-сетне, Аттис!… Тук, сред тия мраморни колони,
аз пях в копнение с наведена глава;
под сянката на тия пеноцветни клони
аз шепнах на любов заветните слова
тъй дълго — и едно ги ехото повтори.
Най-сетне! Моя… Нека те света съзре!
Сияние — далечни арфи: то в простори с
ияй и пей под ласка огнена море.
Приплисва доле там, на първото стъпало,
и в немощ гине уморената вълна.
Какво ли нея из безкрая е подбрало?
Предчувствие за тебе може би, — една,
единствено свещена цел за смърт… Ревниви
долитат, гинат уморените вълни.
Но ти си в моите обятия щастливи
и в тях ще те огряват всички дни!“

— Сафо, божествена…

„И, Аттис, — ето, що ли,
кажи, що друго като твоята коса
би могъл смъртен от безсмрътните да моли?
Кълна се в тебе, нивга утренна роса
не е по-светли на зората отразила
припламналите къдри. И ръце кои
за покривало на богиня тая свила
тъй нежна са изпрели? Свилени струи
сред тях две бели гълъбици са заспали…
Гърдите ти на Афродита са олтар:
две гълъбици… Кръвоцветните корали
на техните глави — еднн достоен дар
за нея, Знойнобедрата. Но ръф жадува
една вълшебна роза: май е, — тя цъфти —
и, Аттис, дал е Олимп вснчко ономува,
комуто я в забрава днес отдаваш ти!“

— Сафо, как страдаш — !

„Не. Не си ли тук — и моя?
Една за друга две земята ни роди.
И как мъчително те дирех сред безброя
по гмежни пътища, по глъчните стъгди!
Ти бе на утрото в усмивката прозрачна
и цял ден аз те дирех, до последна мощ;
ти гледаше през погледа на вечер здрачна
и аз безсънна те сънувах цяла нощ.
И страх ме е, дете! — Дете благоуханно,
нима си вече яв, не си ли още сън?
Усещам твоя дих — и колко ми е странно,

че трепетна сега гориш от мене вън…
Но ти си моята душа! Аз знам: душата
представа в сетен час пред взора поразен.
О Аттис, о измама дивна на мечтата…
Че ти си моята душа — и ти си в мен!“

— Сафо…

„Аз искам поглед в погледа бездънен
и до безчувствие приплетени ръце, —
словата, медените капки в шемет сънен,
риданието на примиращо сърце! —
Не… В тъмен взор светкавици внезапни; пламък
на кръвоцъфнали страни; отчаян мах
за глътка въздух; от гърди оттласнат камък;
мъгли — и освежителния техен прах!
Отгатната стократно плът — и все незнайна, —
безбрежна нощ и неочаквана зора…
И сепването на продумалата тайна:
на вечността полуразкритите недра…
Мечта, душата ми лежи пред мене нага,
попукали са устните ѝ жад и зной;
душа, мечтата ми е облак пълен с влага —
и нека те удави нейния порой!“…

ЗАСЛУГИ